

OSNOVNA ŠOLA ŽIRI, JOBSTOVA ULICA 22, 4226 ŽIRI

RAZISKOVALNA NALOGA

ASK. FM

Vprašaj in odgovori

PODROČJE: SOCIOLOGIJA

Avtorici:

Agnes Cankar in Maja Krvina

Mentorja:

Petra Novak, prof. slov., univ. dipl. bibl.

Janez Mlinar, PU matematike

Žiri, 2014

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Žiri.

Mentorja: Petra Novak, prof. slovenščine in univ. dipl. bibl., Janez Mlinar, PU matematike

Datum predavitve:

KAZALO VSEBINE:

1.	POVZETEK	7
2.	ZAHVALA	7
3.	UVOD	8
4.	METODOLOGIJA	8
5.	TEORETIČNI DEL	9
5.1	SOCIALNA OMREŽJA	9
5.2	ZGODOVINA	9
5.3	TEHNOLOGIJA	10
5.4	ASK.FM	11
5.5	SPLOŠNA VARNOST	13
5.6	ZASEBNOST	13
5.7	ANONIMNOST	13
5.8	POGOJI UPORABE	14
6.	RAZISKOVALNI DEL	18
6.1	ANKETA	19
6.1.1	Veš kaj je to Ask.fm?	20
6.1.2	Ali uporabljaš Ask.fm?	20
6.1.3	Vprašanja uporabnikov Aska	20
6.1.4	Ali misliš, da na Asku objavljajo preveč žaljivih vprašanj?	29
6.1.5	Kaj si misliš o Asku?	29

6.1.6	Kje si izvedel za Ask.fm?	30
6.1.7	Koliko časa že poznaš Ask.fm?	31
6.1.8	Ali mogoče tvoji starši uporabljajo Ask.fm?	31
6.1.9	Ali tvoji starši uporabljajo Facebook?	32
6.1.10	Se ti zdi napačno, da se na Ask.fm uporablja neknjižni jezik?	33
6.1.11	Misliš, da bi morali takšne, ki širijo na tem omrežju nasilje, sovražni govor kaznovati?	33
6.2	PRISTOJNI ZA NADZOR	34
6.3	INTERVJU	39
6.4	BESEDILNA ANALIZA	42
6.5	ODZIV NA LAŽEN PROFIL	42
7	RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK	45
8	VIRI IN LITERATURA	47
9	PRILOGE	48
	ANKETA O SPLETNI STRANI ASK.FM	48

KAZALO FOTOGRAFIJ:

Fotografija 1: Profil Ask.fm-ja.....	11
Fotografija 2: Anonimno odgovorjeno vprašanje.....	26
Fotografija 3: Neanonimno odgovorjeno vprašanje.....	26
Fotografija 4: E-mail policiji.....	34
Fotografija 5: Spletna stran policije, o varni rabi interneta.....	35
Fotografija 6: E-mail varuhu človekovih pravic.....	36
Fotografija 7: E-mail spletni strani Safe.si.....	36
Fotografija 8: E-mail informacijski pooblaščenki.....	37
Fotografija 9: E-mail socialnemu omrežju Ask.fm.....	38
Fotografija 10: Lažen profil - TinchyMe.....	43
Fotografija 11: Lažen profil - Sonja220.....	44

KAZALO GRAFOV:

Graf 1: Veš kaj je to Ask.fm?.....	20
Graf 2: Koliko krat na dan uporabljaš Ask.fm?.....	21
Graf 3: Ali imaš svoj profil ali s prijateljem/ico?.....	22
Graf 4: Ali si prejel/a že veliko vprašanj?.....	23
Graf 5: Ali Ask.fm vpliva na tvojo samozavest?.....	23
Graf 6: Kje največkrat uporabljaš Ask.fm?.....	24
Graf 7: Ali velikokrat zaslediš, da na Asku pišejo neprimerno vsebino?.....	25
Graf 8: Kaj starši menijo o tem, da uporabljaš Ask.fm?.....	28
Graf 9: Ali misliš, da na Asku objavljajo preveč žaljivih vprašanj?.....	29
Graf 10: Kaj si misliš o Asku?.....	29

Graf 11: Kje si izvedel za Ask.fm?.....	30
Graf 12: Koliko časa že poznaš Ask.fm?.....	31
Graf 13: Ali mogoče tvoji starši uporabljajo Ask.fm?.....	31
Graf 14: Ali tvoji starši uporabljajo Facebook?.....	32
Graf 15: Se ti zdi napačno, da se na Ask.fm uporablja neknjižni jezik?.....	33
Graf 16: Misliš, da bi morali takšne, ki širijo na tem omrežju nasilje, sovražni govor kaznovati?..	34

1. POVZETEK

V današnjem času je tehnologija zelo pomembna, saj jo uporabljamo povsod. V službi, šoli, doma, na cesti, vsepovsod najdemo različne tehnične, digitalne pripomočke. Dandanes so zelo pomembna tudi socialna omrežja, brez katerih si nekateri ne predstavljajo življenja. Poznamo različne spletne strani, ki nam pomagajo pri 'znajdenju' v življenju, komuniciranju, delijo nam celo nasvete, kako živeti, da bomo srečni. Med najbolj obiskane sodijo Facebook, Gmail, Twitter ... Med priljubljenimi in po številu obiskov dnevno v porastu pa je tudi stran Ask.fm. Stran ni tako poznana kot npr. Facebook, Gmail, večina odraslih je sploh ne pozna; če pa želite stran Ask.fm spoznati, si preberite najino raziskovalno nalogo.

2. ZAHVALA

Najprej se zahvaljujema učiteljici Petri Novak, ki naju je prvič popeljala v svet raziskovalnih nalog. Pomagala nama je pri delu, naju spodbujala in dajala nasvete. Brez nje te raziskovalne ne bi bilo.

Zahvaljujema se tudi učitelju Janezu Mlinarju, ki nama je bil na voljo, kadar sva kaj potrebovali, in naju spodbujal pri delu.

Zahvala pa gre še vsem, ki so anketo vestno rešili in nama pomagali z odgovori. Zahvaljujema se osebam, ki sva jim zastavili vprašanja in so nanje strokovno odgovorili; hkrati se opravičujema, da sva izrabili možnost virtualne komunikacije, ki je veliko bolj neosebna kot srečanje v živo.

Zahvaljujema se tudi dvema izkušenima študentoma s področja raziskovalnih nalog, ki sta nama razložila nekaj stvari, tudi o (ne)možnosti sledenja računalniškimi spornim dejanjem.

3. UVOD

Socialna omrežja ohranjajo stara prijateljstva in sklepajo nova. Brez njih si težko predstavljamo življenja, ampak tudi brez njih bi šlo. Nekatere spletne strani so za mladino dobre, celo priporočljive in so lahko v pomoč; druge pa lahko mladoletnikom tudi škodujejo, jih spodbujajo k neprimernem ravnanju, celo k samomorom. Vse to najdemo tudi na spletni strani Ask.fm, ki je med mladimi priljubljena. Čeprav je pogovor z znano osebo, prijateljem v živo, na svežem zraku veliko bolj prijeten in zdrav, (na žalost) danes mladi preživijo več časa za elektronskimi napravami in se pogovarjajo (tudi) z namišljenimi, neresničnimi, celo anonimnimi prijatelji. So to še prijatelji? Res da jih socialna omrežja tako predstavijo, bi pa veljalo oceniti, koliko v tem smislu še drži stari pregovor, da pravega prijatelja spoznaš, ko si v težavah.

Naju je zanimalo uporabljanje spletnih omrežij, osredotočile pa sva se na eno – Ask.fm. Odločili sva se, da uporabo te strani tudi raziščeva in predstaviva v raziskovalni nalogi.

Najine hipoteze so:

1. Spletna stran je priljubljena med mladimi, torej jim je všeč.
2. Starši mladih ne uporabljajo Ask.fm.
3. Najstniki zasledijo in so deležni veliko neprimerne vsebine.
4. V primeru sporne vsebine, nadlegovanja, je storilca s pomočjo računalniškega znanja lahko odkriti, izslediti.
5. Do organov nadzora je najstniku težko priti.

4. METODOLOGIJA

Osnovno teoretično znanje sva pridobili s pomočjo teorije – tako s posameznih spletnih strani kot iz posameznih monografskih del.

Podatke za praktični del sva pridobili s pomočjo anket, ki sva jih izvedle na naši šoli, v razredih od sedmega do devetega, govorili sva z uporabniki s slabimi izkušnjami te strani, analizirali sva jezik uporabe strani ter ustvarili fiktivni profil, s katerim sva potrjevali eno izmed hipotez. Ugotavljali sva, kaj vodi mladostnike k razgaljanju svoje intimne.

Izvedli sva tudi intervju s strokovnjakom s področja računalništva, predstavnikom višjih organov pa sva zastavili tudi vprašanja preko e-pošte.

5. TEORETIČNI DEL

5.1 Socialna omrežja

Socialna omrežja, imenovana tudi družabna, so spletna omrežja, na katerih ustvarjamo javne ali samo nekaterim ljudem vidne profile znotraj omejenega sistema.

Strani spletnih socialnih omrežij omogočajo uporabnikom deljenje idej, aktivnosti, dogodkov in interesov znotraj svojih individualnih omrežij – zagotavljajo sredstva za komunikacijo med uporabniki preko interneta (elektronska pošta - takojšnje sporočanje). Glavni namen spletnih socialnih omrežij je nudenje posamezniku možnosti ohranjanja stikov z ljudmi, ki jih morda sicer ne bi videl nikoli (več) ali jih vidi redko kdaj. Po drugi strani pa lahko s pomočjo spletnih socialnih omrežij posameznik gradi novo obsežnejšo mrežo spoznanstev in pridobiva nove prijatelje. Vsi ti spletno zgrajeni odnosi oziroma omrežja zajemajo ogromno število uporabnikov interneta, katerih članstvo ni trdno. Socialna omrežja so tako kot številne druge mreže nekako urejena s pridihom naključnosti. To pa zato, ker si še tako naključne stike, s katerimi se povežemo v večjo mrežo, ne izberemo čisto naključno. Vsak posameznik ima zavestno ali nezavestno v mislih določena merila in pričakovanja, ki naj bi jim njegovi prijateljski stiki zadovoljili.

Med socialna omrežja spadajo Facebook za komunikiranje s prijatelji in deljenje statusov, YouTube za ogled različnih video posnetkov in deljenje svojih posnetkov z drugimi, e-mail za komunikiranje s prijatelji v tujih državah in po svetu ter pošiljanje, Skype za klicanje preko računalniške kamere ali video klica, Ask.fm za anonimno postavljanje vprašanj, strani za prodajanje in kupovanje ter še mnogo podobnih strani.

Spletna socialna omrežja so spletne strani in spletne storitve, ki gradijo in odražajo socialne mreže ali socialne odnose med ljudmi, ki imajo naprimer skupne interese. (Pridobljeno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Spletno_socialno_omre%C5%BEje, 25. 11. 2013)

5.2 Zgodovina

Zgodnja socialna mreženja so se na svetovnem spletu pojavila v obliki spletnih skupnosti, kot so Theglobe.com (1995), Geocities (1994) in Tripod.com (1995). Mnoge teh zgodnjih skupnosti so se

osredotočile na združevanje ljudi, da bi spodbudile njihovo medsebojno interakcijo v klepetalnicah, jih prepričale k prenosu osebnih informacij in idej preko osebnih spletnih strani, s pomočjo zagotovljenih enostavnih orodij za objavljanje ter ugodnim spletnim prostorom. V 90-ih so uporabniški profili postali osrednji element strani socialnih omrežji, saj so uporabnikom omogočili tvorjenje seznamov »prijateljev« in iskanje drugih uporabnikov s podobnimi interesi.

Nove metode socialnega mreženja so bile razvite konec 90-ih in mnogo spletnih strani je začelo razvijati naprednejše funkcije, ki uporabniku olajšajo iskanje in urejanje prijateljev. Ta novejša generacija socialnih spletnih strani je zacvetela s pojavom Makeoutclub-a leta 2000, ki mu je leta 2002 sledil Friendster in kmalu postal del interneta mainstreama (prevladujočega trenda). Leto pozneje mu sledita MySpace in LinkedIn in nazadnje še Bebo. Potrditev porasti popularnosti strani socialnih omrežij pa je z letom 2005 pomenil podatek, da je imel MySpace več ogledov kot Google. Facebook, ustanovljen leta 2004, je od takrat postal največje spletno socialno omrežje na svetu. Poleg njega pa danes že skoraj vsaka druga stran uporablja širok nabor modelov socialnega mreženja.

(Pridobljeno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Spletno_socialno_omre%C5%BEje, 25. 11. 2013)

5.3 Tehnologija

Zgradba virtualnih prostorov vsekakor omogoča in namiguje na določene vrste interakcij, ravno tako kot na naše interakcije vpliva arhitektura fizičnih prostorov. Arhitekture spletnih socialnih omrežij zajemajo strukturo, obliko in organizacijo, razlikujejo pa se lahko glede na njihov namen in razvijajočo se tehnologijo. Na nekaterih omrežjih lahko naš profil vidijo vsi, nekje samo izbrani, lahko pa nastavimo, da našega profila ne vidi nihče.

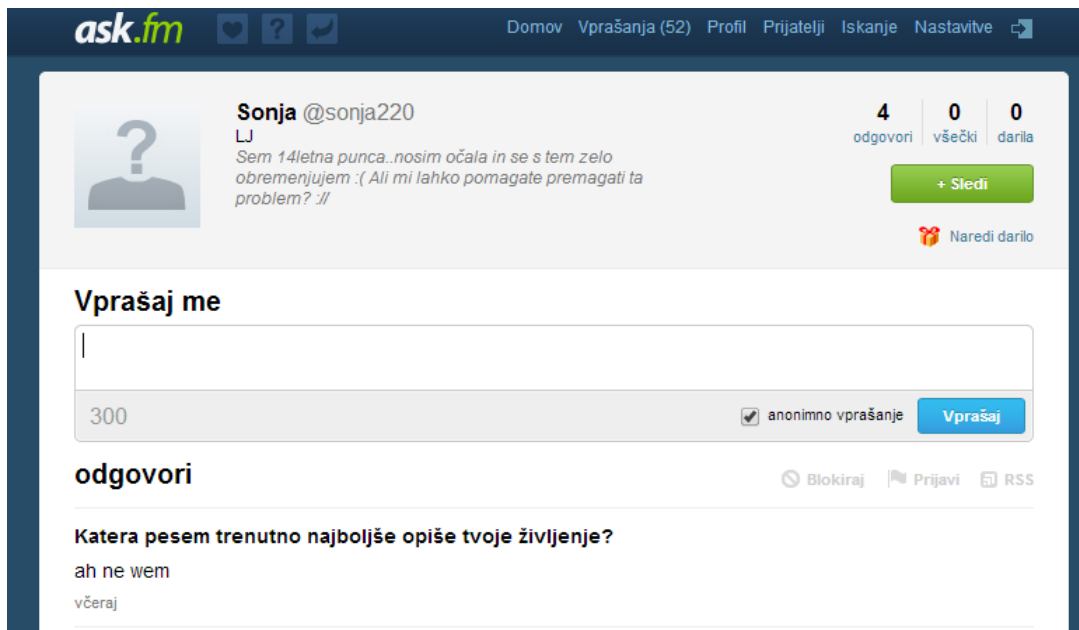
Za spletno mreženje so značilne določene dogovorjene funkcije. Najpogosteje morajo uporabniki ustvariti svoj profil, ki vsebuje različne informacije o njih. Na svoj spletni profil lahko naložijo svoje slike, objavljajo različne misli, iščejo druge uporabnike, seveda pa je to odvisno od strani. Dodatek uporabniških profilov pa je mesto, kjer se nahajajo komentarji prijateljev in drugih uporabnikov. Za varstvo uporabnikove zasebnosti imajo socialna omrežja navadno ukaze, ki omogočajo uporabniku, da si sam nastavi, kdo lahko vidi njihov profil, jih kontaktira, doda na seznam stikov ipd. V zadnjih letih je prav tako mnogim različnim organizacijam postalo skupno ustvarjanje profilov za promoviranje lastnih produktov in storitev. Nekatera spletna omrežja imajo še dodatne funkcije, kot npr. možnost ustvarjanja skupin, ki imajo skupne interese in pripadnosti,

možnost nalaganja in predvajanja video datotek ter razno objavljanje svojih slik, komentarjev, datotek in podobno.

Tehnologija se je že tako razvila, da lahko socialna omrežja spremljamo z različnih naprav. Najbolj priljubljena je uporaba pametnih mobilnih telefonov in računalnikov ter prenosnih računalnikov. Različne spletne strani pa lahko spremljamo tudi preko tablice ali celo televizije, ki ima to omogočeno. Zelo priljubljeno na pametnih telefonih pa je spremljanje spletnih strani preko aplikacije, ki jo preprosto naložiš in jo imaš vedno pri roki. Med aplikacijami za komuniciranje so najbolj priljubljene Facebook, Skype in Gmail.

5.4 Ask.fm

Ask.fm je socialno omrežje, ki je bilo ustanovljeno v Litvi 16. junija 2010 pod vodstvom Oskarja Liepinša, Marka Terebina, Ilje Terebina, Valerija Vešnakova in Klavsja Sinke. Na tej strani lahko določeno osebo, ki je registrirana, vprašaš kar koli želiš in kar koli te o njej zanima. Prijateljem in ljudem, o katerih hočeš izvedeti čim več, pa lahko anonimno slediš, na svojem profile pa si lahko ogledaš, koliko ljudi sledi tebi. Na vprašanje, ki ga prejmeš, lahko odgovoriš z video posnetkom, ki ga posnameš s kamero, nameščeno na računalniku, ali pa odgovor samo napišeš. Posameznik se sam odloči za vrsto odgovora. Stran Ask.fm uporabljamo na računalniku, lahko pa si na pametni telefon naložimo aplikacijo Ask.fm. Na strani Ask.fm ima lahko vsak posameznik svoj profil ali pa več profilov. Možno je tudi da imata dve osebi skupen profil, če si dovolj zaupata. Če dnevno dobiš preveč vprašanj (tudi žaljivih), da bi sproti odgovarjal nanje, lahko svoj profil deaktiviraš za določen čas. V letu 2013 je imel Ask.fm okoli 80 milijonov registriranih uporabnikov z vsega sveta. Ker posamezniki na dan objavljajo 30 milijonov vprašanj in odgovorov, se je stran uvrstila med 200 najbolj priljubljenih spletnih omrežij. Od aprila 2012, ko je imel Ask.fm 5 milijonov registriranih uporabnikov, se je do leta 2014 število povečalo na okoli 90 milijonov, kar je za tako kratek čas zelo veliko. Razširjen pa je po okoli 150 državah. (Pridobljeno na <http://ask.fm/about/safety/about-company>, 10. 12. 2013)



Fotografija 1: Profil Ask.fm-ja

Na desni poleg logotipa Ask.fm je ikona srček, kjer najdemo obvestila o našem profilu, kdo nam je kaj 'všečkal' ali 'poslal darilo'. Zraven srčka najedemo 'vprašaj', na katerem si lahko ogledamo vprašanja, ki nam jih je kdo poslal. Ob vprašaju pa je še puščica, na kateri najdemo odgovore prijateljev. Če jih kaj vprašamo, nam odgovorijo, in to nam pokaže pri tej puščici. Na levi strani najdemo še nekaj oddelkov:

'Domov': Tam najdemo objave prijateljev, katerim sledimo.

'Vprašanja': Tam pokaže število vprašanj v našem predalu z vprašanji, vidimo lahko vsa vprašanja.

'Profil': Odpre nam naš profil, na katerem vidimo naš opis, število vprašanj, všečkov in daril. Vidimo tudi vsa odgovorjena vprašanja.

'Prijatelji': Odpre se nam seznam prijateljev, ki jim sledimo.

'Iskanje': Iskalnik uporabnikov Ask.fm-ja.

'Nastavitve': Nastavitve profila od spremenitve profilne slike do onemogočanja anonimnih vprašanj. V nastavitvah pa lahko tudi spremenimo podatke na našem profilu.

Zadnja ikona pa je za odjavo iz profila. (Pridobljeno na ask.fm. 16. 1. 2014)

5.5 Splošna varnost

Kadar smo na spletu, moramo imeti v mislih nekaj pomembnih varnostnih ukrepov, ki jih navajava v nadaljevanju.

Pazljivost glede objavljanja vsebine. Nikoli ne smemo deliti osebnih podatkov, kot so telefonske številke, e-mail naslovi ali domači naslovi, na strani, ki jo ustvarimo. Blokiramo in prijavimo lahko uporabnike, ki kršijo pogoje uporabe in sporočimo administratorju strani, da to prepreči. Ne odgovarjamo na vprašanja, ki so neprimerna ali zlonamerna.

5.6 Zasebnost

Anonimna vprašanja lahko izključimo v nastavitvah zasebnosti - tako nam nihče ne bo mogel zastavljati anonimnih vprašanj in imeli bomo boljši nadzor nad vsebino, ki jo prejmemo v naš predal z vprašanji. Zpomniti si moramo, da lahko naš profil in vsebino vidi vsakdo, ki je na Ask.fm in na spletu, zato moramo še posebej paziti.

Neprimerna vprašanja: Če prejmemo vprašanje, zaradi katerega nam je neprijetno, je najboljšje, da ne odgovorimo nanj, najbolje je, če vprašanje preprosto izbrišemo, pred tem pa uporabnika, ki nam je to vprašanje poslal, blokiramo, da nas ne bo mogel več kontaktirati. Če nas katera oseba še kar nadleguje, je najbolje prijaviti zlorabo s pritiskom na gumb Prijavi ter organom pregona.

Ker je ta spletna stran zelo priljubljena med mladimi, se velikokrat pojavlja napeljevanje k storitvi kaznivih dejanj ali celo k samomoru (primer: <http://www.24ur.com/novice/svet/14-letnica-v-smrt-zaradi-vprasanja-na-spletu-a-ne-vidis-kako-g-rda-in-debela-si.html>) . Najdemo tudi veliko spolne vsebine, ki ni primerna za mlajše uporabnike (prim.

<http://www.24ur.com/novice/slovenija/ma-si-prf-dajmo-pretepst-ce-tako-se-na-spletu-vedejo-in-z-alijo-mladi-slovinci.html>).

5.7 Anonimnost

Uporaba anonimnosti se nikoli ne sme uporabljati za postavljanje vprašanj, ki so hudobna in žaljiva. Anonimno postavljanje vprašanj na Ask.fm skrije ime pred osebami, ki jim postavljate vprašanja, ter tudi ostalimi uporabniki. Naša identitete ne bo nikoli razkrita uporabniku. To je

lahko uporabno, če ste sramežljivi ali mislite, da prejemnik vprašanja lažje odgovoril, če ne bo vedel, kdo ga je vprašal. In namen Ask.fm – in tudi najina izkušnja kaže – da je ravno prejemanje anonimnih vprašanj zelo zanimivo. Problem pa se pojavi ob žaljivih in neprimernih vprašanjih. Zato sva v nadaljevanju – v praktičnem delu – o tem povprašali tudi višje organe, sam Ask.fm in izvedle intervju z računalničarjem o možni (iz)sledljivosti.

5.8 Pogoji uporabe

Preden se uporabnik vpiše na Ask.fm, se mora strinjati s spodaj navedenimi dejstvi:

- 1) Z uporabo storitev Ask.fm soglašate s sledečimi pogoji poslovanja. Ask.fm si pridržuje pravico spremeniti te pogoje poslovanja kadarkoli brez predhodnega obvestila in vaša nadaljnja uporaba Ask.fm se smatra kot vaše soglasje takšnim spremembam.
- 2) Fizične osebe morajo biti stare najmanj 13 let, da lahko uporabljajo to storitev.
- 3) Ask.fm smete uporabljati samo, če lahko z Ask.fm sklenete pravno obvezujočo pogodbo in niste izključeni iz prejemanja storitev v skladu z zakonodajo katerekoli veljavne pristojnosti.
- 4) Vsebino, ki jo oddate, objavite ali prikažete bo na vpogled vsem drugim. Za informacije, ki jih posredujete preko storitev Ask.fm, ste odgovorni vi.
- 5) Pravice do katerekoli vsebine, ki jo oddate, objavite ali prikažete na ali preko storitev Ask.fm obdržite vi. Z oddajo vsebine preko storitve Ask.fm, dovoljete Ask.fm, ki je svetovna, ne izključna, brezplačna licenca za uporabo, kopiranje, reproduciranje, procesiranje, prilagajanje, spreminjanje, objavljanje, oddajanje, prikazovanje in distribucijo takšne vsebine preko katerihkoli in vseh medijev ali distribucijskih metod. Takšna dodatna uporaba s strani Ask.fm ali drugih podjetij, organizacij ali posameznikov, ki so partnerji Ask.fm, se lahko izvede brez plačila nadomestila vam, glede na vsebino, ki jo vi oddate, objavite, oddate ali jo drugače omogočite preko storitev Ask.fm.
- 6) Ask.fm lahko modificira ali prilagodi vašo vsebino za potrebe oddajanja, prikazovanja ali distribucije preko računalniških omrežij in raznih drugih medijev in/ali opravi spremembe vaše vsebine, ki so potrebne za skladnost, in prilagodi to vsebino za katerekoli zahteve ali omejitve kateregakoli omrežja, naprav, storitev ali medijev.

7) Podeljujemo vam ne izključno, neprenosljivo, svetovno pravico dostopa in uporabe storitev Ask.fm, izključno z uporabo podprtih brskalnikov preko interneta za vaše lastne notranje namene, ki so predmet teh pogojev poslovanja. Vse pravice, ki vam niso izrecno dovoljene, so last Ask.fm.

8) Med registracijskim postopkom morate zagotoviti veljavno ime in email naslov. Nadalje boste primerno posodabljali te informacije.

9) Vi ste odgovorni za ohranjanje zaupnosti vaših gesel in ste polno odgovorni za vse aktivnost, ki se zgodijo v domeni vašega računa in gesla. V kolikor posumite nepooblaščen rabo vašega računa, se zavezujete, da boste nemudoma spremenili vaše geslo in obvestili ask.fm.

10) Razumete, da so vsebina, organizacija, grafike, oblikovanje, sestava, magnetno prevajanje, digitalni pogovor in preostali materiali povezani s storitvijo Ask.fm, lastnina Ask.fm in so zaščiteni v skladu z veljavnimi zakoni avtorskih pravic, blagovnih znamk in drugih zaupnih pravic.

11) Razumete, da pri uporabi storitev Ask.fm lahko naletite na vsebino, ki se lahko šteje za neprimerno, nespodobno ali slabega okusa, in katere vsebina lahko ali ne more biti opredeljena kot določen govor. Storitve Ask.fm dovoljuje anonimno vsebino, ki je Ask.fm ne spremlja. Strinjate se, da uporabljate storitev Ask.fm na lastno odgovornost. Ask.fm nima odgovornosti do vas za vsebine, ki jih najdete kot neprimerne, nespodobne ali slabega okusa.

12) Spoštovali boste vse veljavne lokalne, državne, nacionalne in mednarodne zakone in predpise. Nosili boste izključno odgovornost za vsa vaša dejanja ali opustitve dejanj, ki se pojavljajo v zvezi z vašo uporabo storitve ask.fm in/ali v okviru vašega računa ali gesla, vključno s tistimi, ki so povezani z intelektualno lastnino, zasebnostjo podatkov, mednarodnimi komunikacijami in prenosom tehničnih ali osebnih podatkov. Kot primer in ne kot omejitev, ne boste neposredno ali posredno:

Posredovali kakršnekoli pornografske, nespodobne, žaljive, grozeče, nadležne, klevetniške, sovražno usmerjene, škodljive, obrekljive, rasistične, nezakonite ali drugače sporne vsebine in gradiva.

Posredovali kakršnokoli gradivo ali vsebino, ki skuša lažno navajati ali drugače tolmačiti vašo identiteto ali povezanost z osebo ali subjektom.

Posredovali gradivo ali vsebino, ki promovira, zagotavlja ali se navezuje na poučne informacije o nezakonitih dejavnostih ali promovira fizično škodo ali telesno poškodbo zoper kateregakoli posameznika ali skupine.

Posredovali ali drugače omogočili dostop kakršnemukoli nezaželenemu ali nedovoljenemu oglaševanju, promocijskemu gradivu, »junkmail«, »spam«, »verižna pisma«, »piramidnim shemam« ali drugim oblikam nagovarjanja.

Na kakršenkoli način zbirali podatke o drugih brez njihovega soglasja, vključno z email naslovi.

Uporabljali lažno identiteto ali ponarejali e-mail naslove ali glave, ali kako drugače poskušali zavajati druge glede vaše identitete ali izvora vaših sporočil.

Posredovali ali spodbujali prenos nezakonitih, nadležnih, klevetniških, zlonamernih, grozečih, škodljivih, vulgarnih, nespodobnih ali drugače spornih gradiv katerekoli vrste ali narave.

Posredovali ali spodbujali prenos kakršnegakoli gradiva, ki lahko krši pravice intelektualne lastnine ali drugih pravic tretjih oseb, vključno z blagovno znamko, avtorskimi pravicami ali pravice do obveščanja javnosti.

Posredovali ali spodbujali prenos kakršnegakoli gradiva, ki vsebuje viruse, trojanske konje, črve, časovne bombe, »cancelboote« ali druge škodljive ali kvarne programe.

Posegali ali škodovali omrežjem ali spletnim stranem povezanih s storitvijo Ask.fm ali kršili predpise, politike ali postopke takšnih omrežij.

Poskusili s pridobivanjem gesel ali drugimi načini nepooblaščno dostopati do spletne strani ask.fm, storitve ask.fm, drugih računov, računalniških sistemov ali omrežij povezanih s storitvijo Ask.fm.

Posegati v rabo in zabavo drugih oseb, ki uporabljajo storitev Ask.fm ali podobne storitve.

Storitev Ask.fm ne smete uporabljati za zbiranje občutljivih informacij drugih uporabnikov, vključno ne omejeno na podatke kreditnih kartic in števil socialnega zavarovanja.

Če boste izvajali katerokoli zgoraj navedeno aktivnost ali kršili druge pogoje poslovanja, bo vaš račun ukinjen in uporaba storitve Ask.fm prepovedana.

13) Ask.fm si pridržuje pravico, vendar nima obveznosti, da spremlja spore med vami in drugimi uporabniki.

14) Razumete, da je vsak račun, ki je bil neaktiven 12 mesecev ali več (uporabnik se ni prijavil v administracijsko orodje ask.fm ali prejel nobene izjave o svojih obrazcih), ukinjen. Ask.fm vas bo poskusil o takšni ukinitvi obvestiti s pošiljanjem sporočila na email naslov shranjen v vašem računu.

15) Strinjate se s pogoji [Varovanje zasebnosti](#) ask.fm.

16) Razumete, da so vse garancije, izrecne ali zakonsko predpisane, zavrnjene (vključno, vendar ne omejeno, z izjavo katerekoli garancije prodajljivosti in ustreznosti za posamezen namen). Ask.fm ne odgovarja za nobene posredne, posebne, naključne ali posledične škode (vključno s škodo zaradi izgube posla, dobička, sporov ali podobnega), bodisi na temelju kršitve pogodbe, garancije, odškodninske odgovornosti (vključno z malomarnostjo), odgovornosti za izdelke ali drugo, navkljub obvestilu o možnosti take škode. Zanikanje škode, določene zgoraj, je temeljni element na podlagi dogovora med Ask.fm in vami. Storitve Ask.fm ne bo zagotovljena brez takšnih omejitev. Noben nasvet ali informacija, ustna ali pisna, ne bo garancija, zastopanje ali jamstvo, ki ni izrecno določeno v teh pogojih poslovanja. Če ste nezadovoljni s storitvijo Ask.fm ali katerimikoli od teh pogojev poslovanja, je vaše edino in izključno sredstvo, da takoj prenehate z uporabo storitve ask.fm.

17) Strinjate se, da ne boste terjali, zahtevali ali držali ask.fm in njegove partnerje, odvetnike, zaposlene, agente in podružnice odgovorne za kakršnokoli izgubo, odškodninske zahtevke in stroške, vključno z razumnimi odvetniškimi stroški, povezanih z vašim kršenjem teh Pogojev poslovanja, uporabe storitve ask.fm, izdelave ali rabe obrazca, zbiranja, posedovanja ali uporabe podatkov pridobljenih iz obrazca ali katerekoli storitve, ki jo zagotavljate ali izvajate, ali jo boste izvajali, ali izdelek, ki ga prodajate vi, vaši agenti, vaši zaposleni ali vaši pooblaščenci.

18) Vsak preklic vašega računa se bo odražal v deaktivaciji ali izbrisu vašega računa ali vašega dostopa do računa. Prosimo bodite pozorni, da sme ask.fm za nedoločen čas obdržati preostanek informacij in/ali arhivirati kopije v svoje podatkovne baze.

Pogoji uporabe so v skladu z zakoni Latvije in za vse spore so pristojna sodišča v Latviji.

Korespondenčni naslov: Zala 1, Riga, LV-1010, Latvija.

Ask.fm si pridržuje pravico ukiniti vaš račun zaradi kršenja katerihkoli teh pogojev, kadarkoli in brez predhodnega obvestila. (Pridobljeno na: <http://ask.fm/about/policy/terms-of-service>, 8. 1. 2014)

6. RAZISKOVALNI DEL

V raziskovalnem delu bova predstavili:

- Po najinem mnenju nasprotujoče si navedbe Pogojev uporabe Ask.fm, o katerih sva povprašali pravnega strokovnjaka;
- rezultate ankete;
- opisali bova tudi težave na spletni strani ter odziv uporabnikov na profil, ki sva ga ustvarili za namen raziskovalne naloge;
- nisva pa pozabili na slovenski (knjižni) jezik, napravili sva besedilno analizo;
- odgovore višjih organov glede nadzora uporabe Ask.fm;
- intervju z računalničarjem.

V vseh navedenih dejstvih pri Pogojih uporabe je verjetno toliko nesoglasij, se pa mladostniki s tem ne ukvarjamo. Midve sva se ustavili npr. pri navedbah 3 in 4, za katere se zdi, da se med seboj izključujeta.

2) Fizične osebe morajo biti stare najmanj 13 let, da lahko uporabljajo to storitev.

3) Ask.fm smete uporabljati samo, če lahko z Ask.fm sklenete pravno obvezujočo pogodbo in niste izključeni iz prejemanja storitev v skladu z zakonodajo katerekoli veljavne pristojnosti.

Ali lahko 13-letniki sklepamo pravno ovezujoče pogodbe? O tem sva povprašali tudi znanko, pravnico, Tino Kokelj Kopač, ki nama je odgovorila in potrdila najin sum. Bistvo našega pogovora pogovora navajava na tem mestu, čeprav sodi v sam raziskovalni del.

Naj tu opozorim, da ne vem po katerih standardih so vzeli mejo 13 let, saj če bosta v roke vzeli Obligacijski zakon (OZ), vama lepo piše, kako v Sloveniji rangiramo, kdaj je oseba poslovno in pravno sposobna, in prav poslovna sposobnost je tista, ki vsebinsko pomeni, da je oseba razumela pomen svojih dejanj in se zaveda njihovih posledic (da npr. sklene pravno obvezujočo pogodbo). Naj povem, da je pri nas meja, da mladostnik postane vsaj delno poslovno sposoben od 15 let

dalje, res pa je da Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) nadalje navaja, da tudi 15 letnik postane popolnoma poslovno sposoben, v primeru, da sam postane starš oziroma če sklene veljavno zakonsko zvezo.

Torej v starosti od 15-18 let je pri nas v zakonodaji navedeno, da ima fizična oseba samo delno poslovno sposobnost, od 18 let dalje pa popolno. (Pogovor s Tino Kokelj Kopač, 9. marec 2014)

In nadalje ob koncu *Pogoji uporabe so v skladu z zakoni Latvije in za vse spore so pristojna sodišča v Latviji.*

Sprašujeva se, kako bi prišli do latvijskih sodišč oz. kako bi najstniku sodili. O zadnjem pomisleku nama je zopet odgovorila gospa Tina Kokelj Kopač:

Glede kaznivosti, prav tako pravi obligacijski zakonik, da otroci do 15 leta ne odgovarjajo za svoja dejanja, ampak so zanje odgovorni starši oziroma skrbniki. Torej ni nikakršnega kaznivega dejanja! V kazenskem zakoniku ne bosta našli člena, kjer bi 13-letnika lahko obsodili na karkoli v Sloveniji. Dopuščam možnost, da bi ga lahko dali v vzgojno varstveni dom, če bi s tem, ko bi se mlajši od trinajst let ustvaril profil in s tem nadlegoval kogarkoli ali kršil človekove pravice in svoboščine, kar bi mu potem to seveda morali tudi ustrezno dokazati po sodni poti. (Pogovor s Tino Kokelj Kopač, 9. marec 2014)

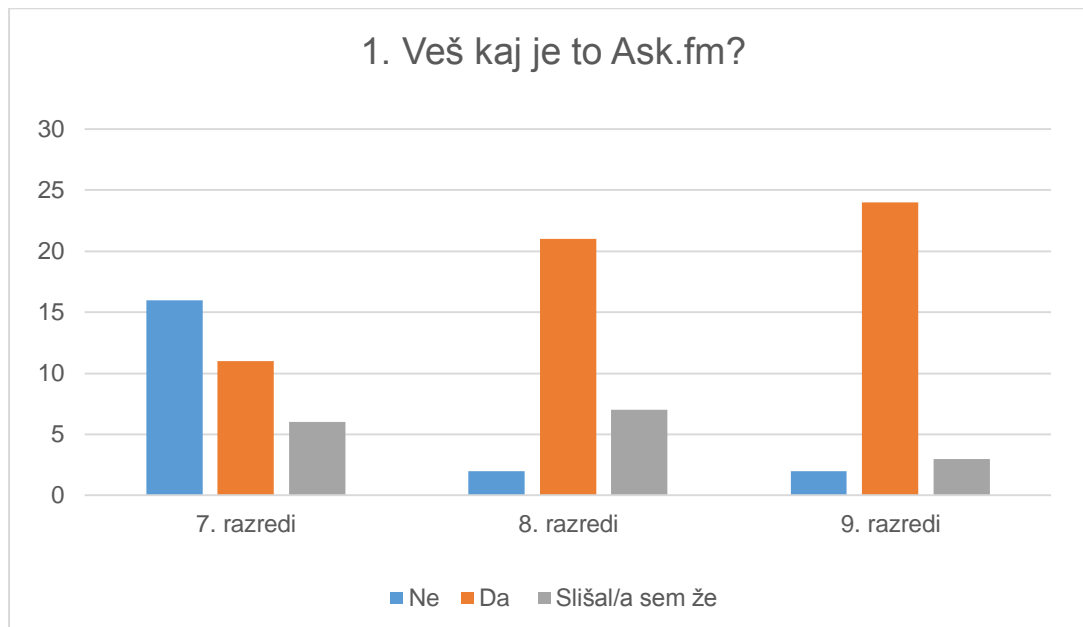
6.1 Anketa

Najprej bo predstavljena analiza odgovorov ankete, ki sva jo izvedli na OŠ Žiri, iz katere prihajava.

Anketirali sva 90 učencev (33 učencev 7. razreda, 30 učencev 8. razreda in 27 učencev 9. razreda), med njimi jih je nekaj nesmiselno odgovarjalo, zato sva tiste ankete izključili. V grafih sva zato pri določenih vprašanjih analizirali le okoli 80 anketirancev, torej 88 % od vseh. Med njimi pa je bila dobra polovica uporabnikov socialnega omrežja Ask.fm.

Anketa je bila izdelana za uporabnike spletne strani in učence, ki spletne strani ne uporabljajo.

6.1.1 Veš kaj je to Ask.fm?



Graf 1: Veš kaj je to Ask.fm?

Iz grafa je razvidno, da je omrežje med učenci 7., 8. in 9. razreda kar dobro poznano. Največji odstotek (72 %), da ga poznajo, je pri učencih 9. razreda.

6.1.2 Ali uporabljaš Ask.fm?

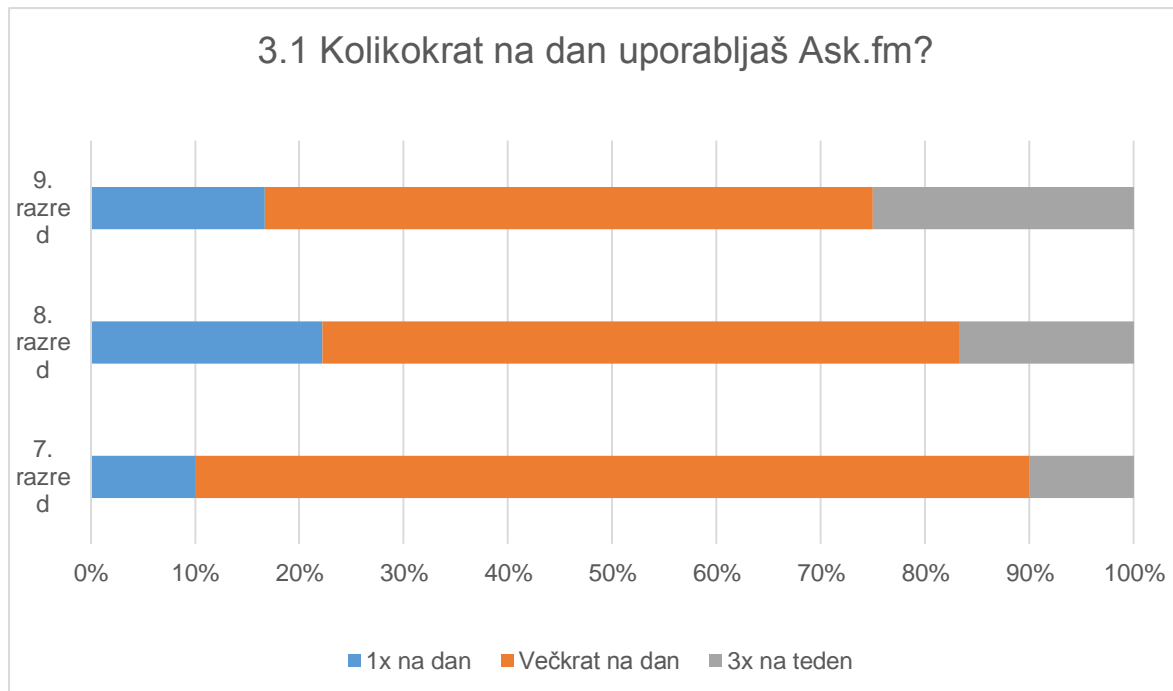
Na socialnem omrežju so najbolj aktivni učenci in učenke 8. razreda (60 %) ter da so najmanj aktivni učenci in učenke 9. razreda (40 %). Zanimivo se nama zdi, da glede na prejšnji odgovor, devetošolci ne uporabljajo v takšni meri, kot ga poznajo. Morda jim ni več zanimiv oz. so se ga naveličali.

Izkazalo se je, da v 7. razredu pa razmeroma enako uporabljajo socialno omrežje Ask.fm tako učenci kot učenke. Zanimivo, kot veva, je iz našega razreda na Ask.fm več fantov.

6.1.3 Vprašanja uporabnikov Aska

Na naslednjih grafih so analizirana vprašanja, na katera so odgovarjali uporabniki spletne strani Ask.fm. Med 79 anketiranci je bilo 42 uporabnikov tega socialnega omrežja. Bilo je 14 uporabnikov sedmega, 18 osmega in 12 devetega razreda.

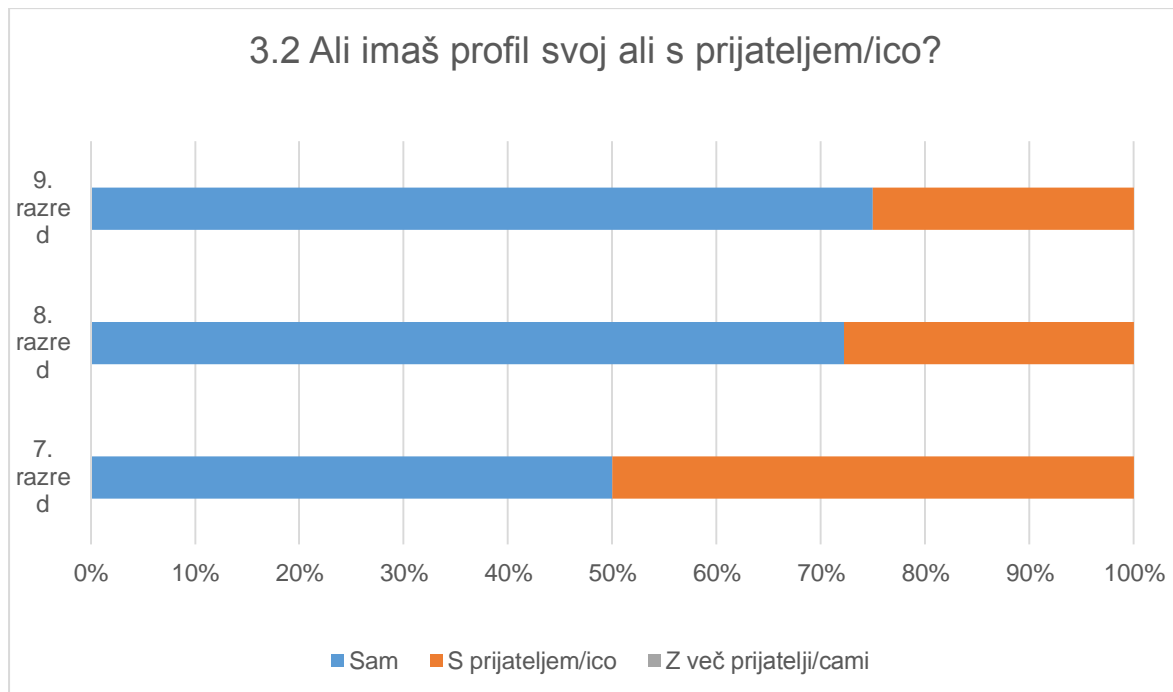
6.1.3.1 Kolikokrat na dan uporabljaš Ask.fm?



Graf 2: Kolikokrat na dan uporabljaš Ask.fm?

Prvo izmed vprašanj uporabnikov Aska je bilo, kolikokrat ga uporabljajo. Izkazalo se je, da vse tri generacije velikokrat uporabljajo Ask.fm, tj. večkrat na dan. Le nekaj učencev stran uporablja le nekajkrat na teden.

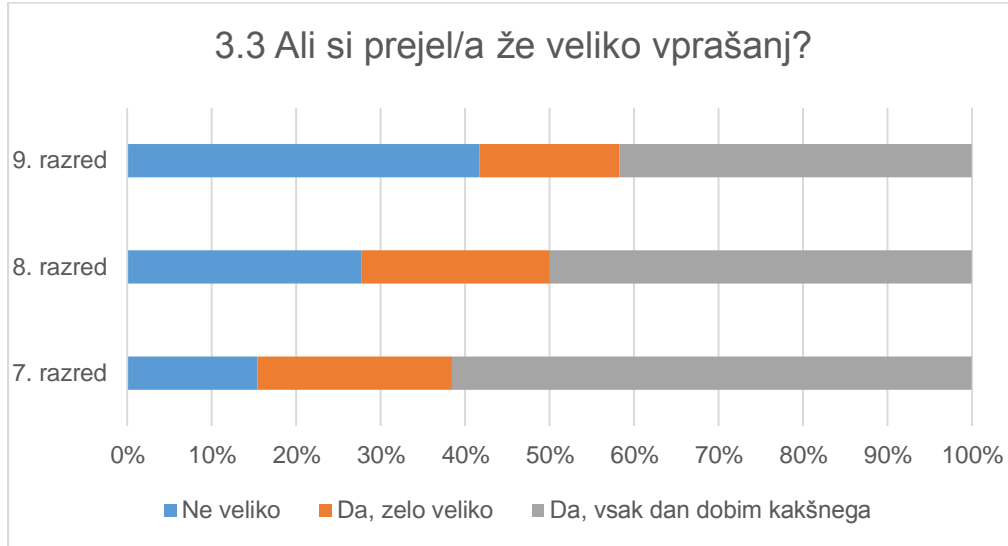
6.1.3.2 Ali imaš svoj profil ali s prijateljem/ico?



Graf 3: Ali imaš profil svoj ali s prijateljem/ico?

Iz grafa je razvidno, da v 7. razredu pol učencev in učenk, ki uporabljajo Ask.fm profil sami, polovica pa si profil deli s prijatelji. S prijatelji si profil deli več mlajših kot starejših uporabnikov. Starejši uporabniki (8., 9. razred) imajo zato večinoma svoje Ask.fm profile. To je lahko posledica manjšega prijateljskega zaupanja. Saj si morata tista dva prijatelja, ki imata skupen profil, zelo zaupati in eden pred drugim ne imeti skrivnosti. Vedeti morajo, da prijatelj ne bo izdal gesla, saj je to le njuna zadeva.

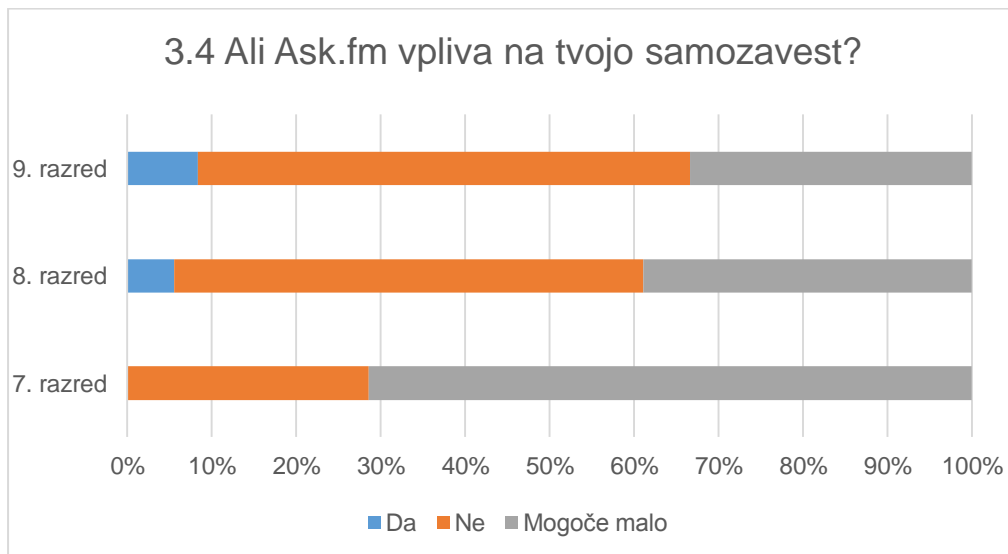
6.1.3.3 Ali si prejel/a že veliko vprašanj?



Graf 4: Ali si prejel/a že veliko vprašanj?

Iz grafa je razvidno, da anketirani v vseh treh razredih vsak dan dobijo kakšno vprašanje, kar seveda pomeni, da je mladina veliko na internetu oziroma se zadržuje na tem socialnem omrežju. V 8. in 9. razredu pa se pozna že prej navedeno, da jih morda anonimnost nekonkretnih vprašanj dolgočasi, kar je posledica manjšega zadrževanja na tem socialnem omrežju.

6.1.3.4 Ali Ask.fm vpliva na tvojo samozavest?



Graf 5: Ali Ask.fm vpliva na tvojo samozavest?

V 7. razredu opažamo tudi vstopanje v puberteto ali pa so še precej negotovi, kar se vidi s tem, da jih nekatera vprašanja ali odgovori tudi prizadenejo.

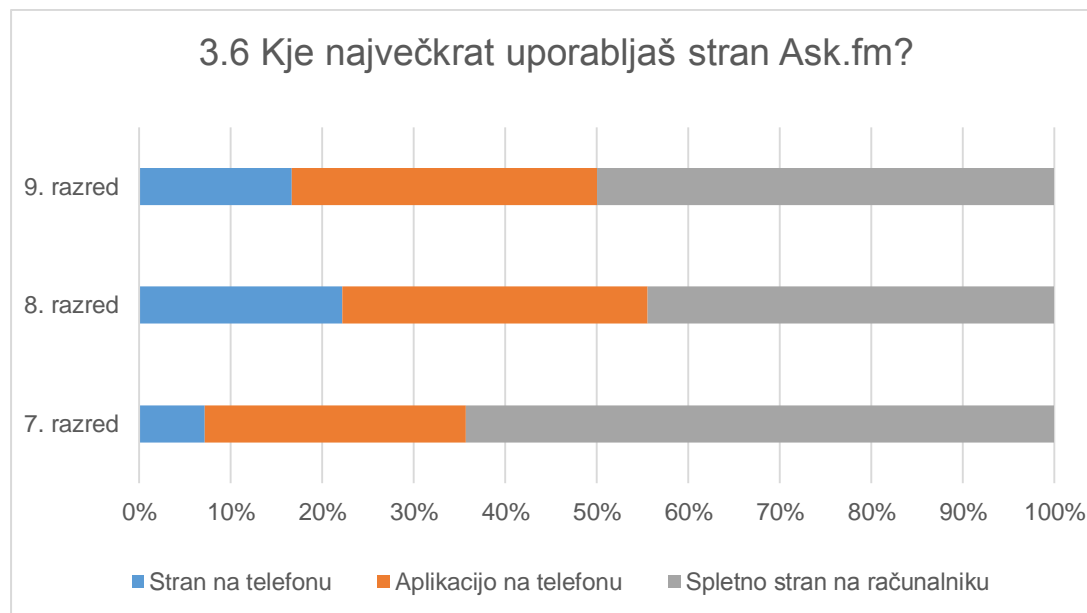
V 9. razredu se puberteta že zaključuje oz. so že bolj samozavestni in učenci in učenke ne ukvarjajo več toliko z mnenji drugih ljudi o njih samih.

6.1.3.5 Kakšno vprašanje največkrat dobiš?

Med največkrat dobljenimi vprašanji so se znašla naslednja vprašanja:

- Kako si?
- Iz kje si?
- Koliko si star?
- Kdo ti je všeč?

6.1.3.6 Kje največkrat uporabljaš Ask.fm?

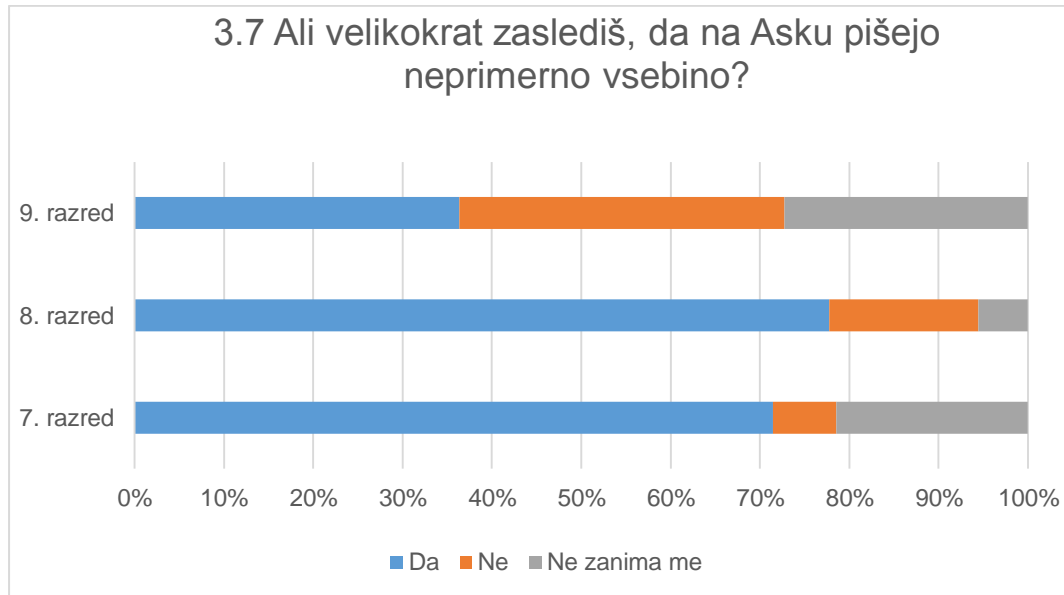


Graf 6: Kje največkrat uporabljaš stran Ask.fm?

Večina mladine uporablja socialno omrežje Ask.fm predvsem na računalniku, saj je to nekaj vsakdanjega. Ker pa so z zadnjimi leti prišli na trg tudi pametni telefoni, se kar nekaj učencev

prislučuje uporabi aplikacije Ask.fm. Le nekaj uporabnikov pa ne uporablja aplikacije, ampak spletno stran na telefonu.

6.1.3.7 Ali velikokrat zaslediš, da na Asku pišejo neprimerno vsebino?



Graf 7: Ali velikokrat zaslediš, da na Asku pišejo neprimerno vsebino?

Veliko mladih opaža, da se predvsem na socialnem omrežju Ask.fm piše neprimerna vsebina. Tu se pokažejo dejstvo o tem, da se na večini socialnih omrežjih piše neprimerna vsebina ali sovražni govor, hipoteza se potrди. Starejši učenci in učenke pa se s tem sploh ne obremenjujejo.

Ravno Ask.fm zaradi možnosti anonimnosti uporabnikov in postavljanja anonimnih vprašanj podira meje o moralnosti komuniciranja. Marsikdo kaj grdega, nemoralnega ne bi napisal, če bi poleg pisalo, kdo je to napisal in bi ga razkrili. Kako je z razkritjem identitete uporabnika, bova prikazali v nadaljevanju.

noben te ne mara haha!!

mam tud svoje prijatle:(

pred manj kot 1 minuto

grda si!

...

pred manj kot 1 minuto

Fotografija 2: Anonimno odgovorjeno vprašanje

Poleg prejetega vprašanja največkrat ni napisanega avtorja, ampak je vprašanje največkrat anonimno. To je še pogostejše pri sovražnih vprašanjih, saj avtorji želijo ostati skriti in tako užaliti uporabnika.

kako si?:) Sonja

super.ti?:)

pred manj kot 1 minuto

Fotografija 3: Neanonimno odgovorjeno vprašanje

Nežaljiva, vsakdanja vprašanja so velikokrat tudi neanonimna (napisan je avtor). Za vsakdanja vprašanja je uporabnikom največkrat vseeno, kdo in zakaj jih napiše, če pa so vprašanja žaljiva in anonimna pa uporabnike, to lahko zelo prizadene, zato morajo vedeti, da so dovolj psihično močni za uporabo take strani, ki jih lahko prizadene.

Ravno v zvezi s tem pa sva zasledili tudi članek na internetu z naslovom Ask.fm, najhujša mora staršev najstnikov. Tam piše, da ko postanete član, vas Ask.fm spodbudi, da povabite še svoje prijatelje s Facebooka ali Twitterja. Nato vas povabi, da začnete odgovarjati na vprašanja, kot so Kdo je bil tvoj prvi prijatelj? Kdaj si bil/-a zadnjič slabe volje? Kaj te razjezi? Vprašanja so povezana s temami, kot so samomorilnost in motnje prehranjevanja, pa tudi teme, povezane s spolnostjo. Večina uporabnikov je starih med 13 in 25 let, zato je stran odlično okolje za razne nepridiprave.

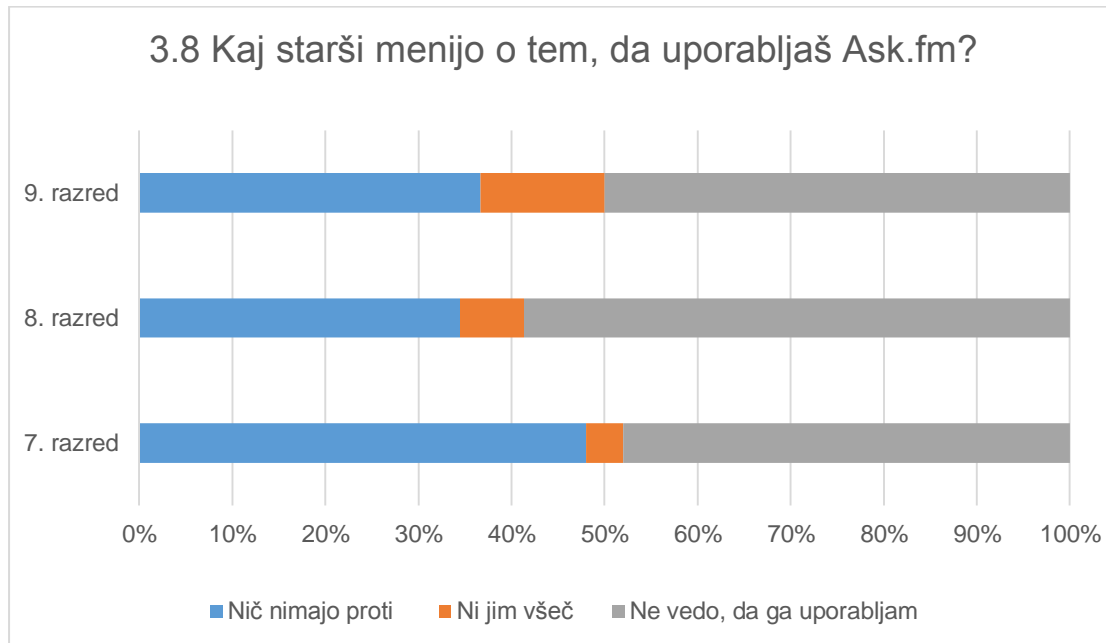
(<https://www.varniinternet.si/nasveti-za-starse/665-ask-fm-najhujsa-nocna-mora-starsev-najstnikov>)

Ker sva v namen raziskovalne naloge kreirali profil na Ask.fm, sva tudi sami vsak dan ob polnoči dobili na profil določena vprašanja, npr.

- Ali verjameš, da se vse zgodi z razlogom?
- Kakšno si želiš, da bi se te ljudje spominjali?
- Če bi moral/a jesti samo tri stvari do konca svojega življenja, kaj bi jedel/a?
- Najbolj prijazna stvar, ki ti jo je kdorkoli kdaj rekel?
- Tvoja najljubša otroška igrača?
- Kaj je po tvojem mnenju najboljše darilo, ki si ga kdaj podaril/a?
- Verjameš v usodo?
- Najboljša barva avtomobila?
- Najbolj neumna stvar, ki si jo napravil/a?
- Tvoja najljubša restavracija?
- Kdo je najbolj pameten človek, ki ga poznaš?
- Katera znanost je najbolj zanimiva?
- Kaj te zanima?
- Kaj lahko pokvari tvoj dan?
- Bi morali brati veliko knjig?
- Kako dolgo moraš spati, da si v formi?
- Koga smatraš za junak naših časov?
- Kaj meniš o tatoojih?
- Kaj je v tvojem hladilniku?
- Kaj je bila danes zjutraj tvoja prva misel?
- Ali misliš, da so se ljudje razvili iz opic?
- Kaj so tvoje slabe navade?

Po daljšem času se je kakšno vprašanje tudi ponovilo ali pa je bilo podobno že prejetim vprašanjem. Nekajkrat pa sva zasledili tudi nesmiselna vprašanja kot npr. 'Ali bi bil/a raje nevidna ali moč leteti?' Pri takih vprašanjih se zasledi problem slovenščine, domnevava, da gre za avtomatsko prevajana vprašanja preko Google-prevajalnika.

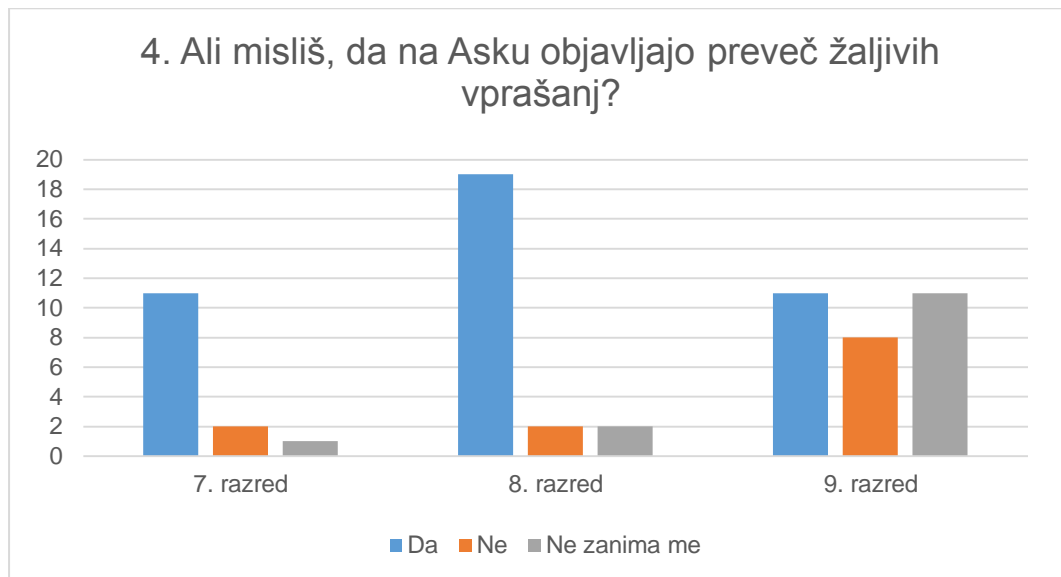
6.1.3.8 Kaj starši menijo o tem, da uporabljaš Ask.fm?



Graf 8: Kaj starši menijo o tem, da uporabljaš Ask.fm?

Za veliko mladih je že samoumevno, da naredijo profil na različnih socialnih omrežjih brez vednosti staršev. To je opazno tudi pri tem socialnem omrežju, saj so anketirani uporabniki povedali, da večina njihovih staršev sploh ne ve, da imajo profil na Ask.fm. Nekaj staršev pa še vseeno ve za uporabo profila in nimajo nič proti tem, nekaj pa jih je proti. Vprašanje pa je, koliko staršev sploh ve, kaj Ask.fm sploh je. Že pri samih učiteljih, s katerimi sva govorili o raziskovalni nalogi, se je namreč izkazalo, da nihče ni vedel, kaj Ask.fm sploh je, kje šele, da bi ga uporabljal.

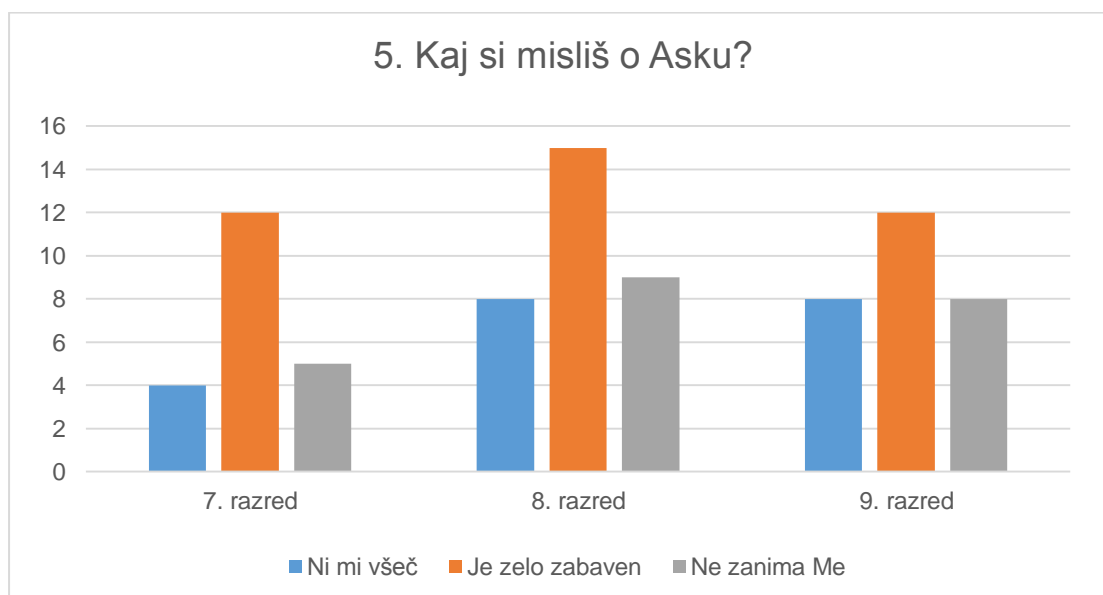
6.1.4 Ali misliš, da na Asku objavljajo preveč žaljivih vprašanj?



Graf 9: Ali misliš, da na Asku objavljajo preveč žaljivih vprašanj?

Sedmi in osmi razredi mislijo, da je na Asku preveč (žaljivih) intimnih vprašanj, saj se jih brez težave opazi. Tako tudi anketirani učenci najbrž dobijo kdaj pa kdaj sovražna vprašanja. V 9. razredu tega oziroma sovražnih vprašanj ne opazijo ali pa so glede na čas uporabe socialnih omrežij in način komunikacije po le-teh, za to postali že nedovzetni.

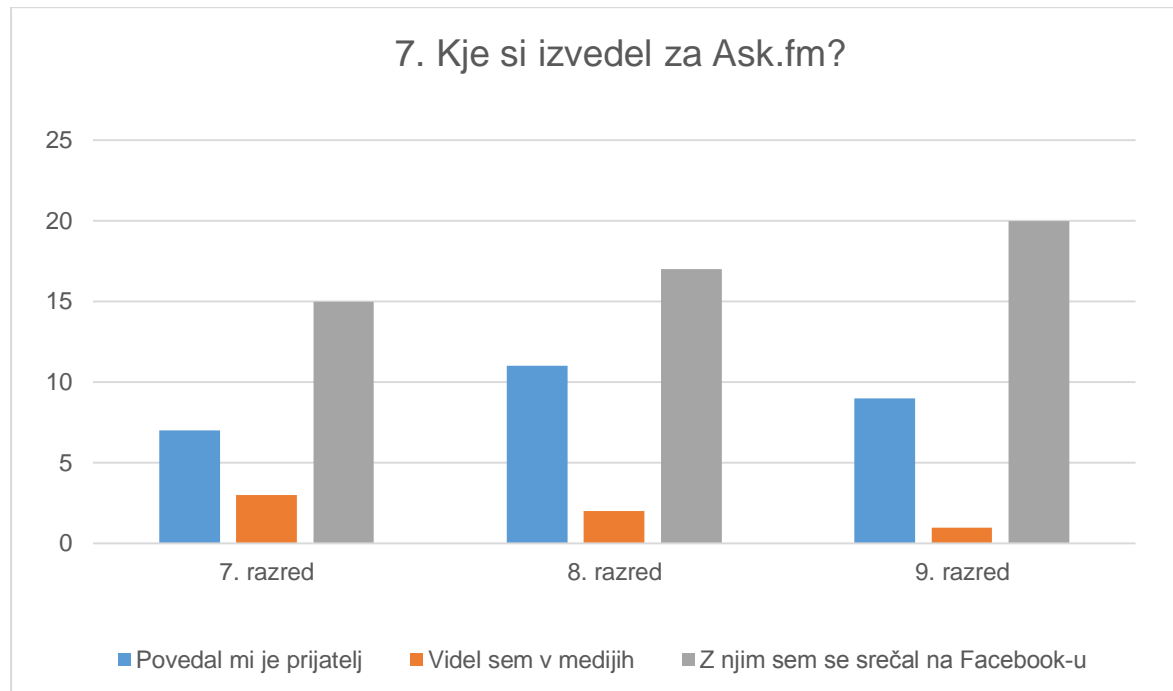
6.1.5 Kaj si misliš o Asku?



Graf 10: Kaj si misliš o Asku?

Odgovori so pokazali, da se večini učencev zdi zelo zabaven (49 %), nekaj pa jih ima o tem slabo mnenje (24 %). Nekaterim pa to ni pomembno (27 %). Zanimivo bi bilo izvedeti, ali učenci, katerim ni všeč, Ask.fm kljub temu zaradi dolgčasa še uporabljajo, ali so profil deaktivirali.

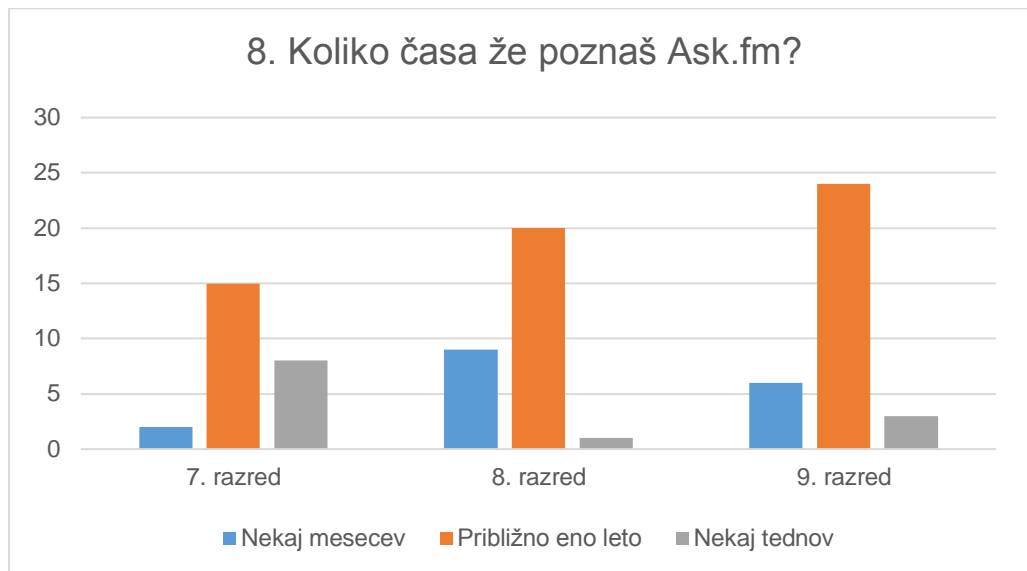
6.1.6 Kje si izvedel za Ask.fm?



Graf 11: Kje si izvedel za Ask.fm?

Večina (61 %) je za socialno omrežje Ask.fm izvedela na drugem prav tako zelo obiskanem socialnem omrežju Facebook. Nekateri pa so izvedeli od prijateljev. Le peščica jih je za to izvedelo v medijih. Razumljivo je, da je večina za Ask.fm izvedela na spletu, saj so ta socialna omrežja praktično prisotna povsod, in kot smo lahko prebrali v že prej navedenem članku, so omrežja nastavljena tako, da si med seboj pošiljajo vabila oz. si očitno nudijo mesta za reklame. Očitno med njimi ne gre za konkurenco.

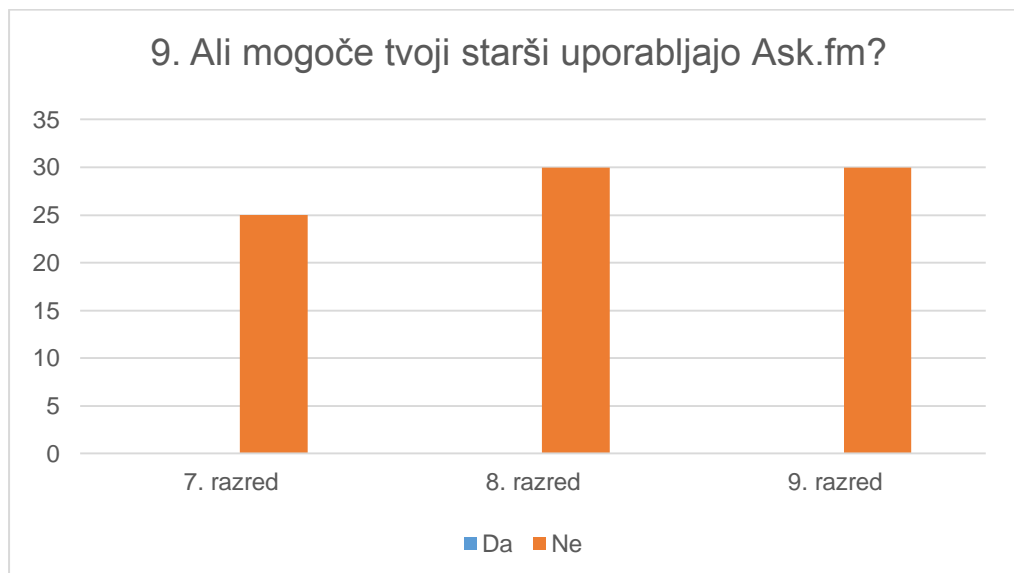
6.1.7 Koliko časa že poznaš Ask.fm?



Graf 12: Koliko časa že poznaš Ask.fm?

Z grafa je razvidno, da jih večina to socialno omrežje Ask.fm pozna že okoli enega leta. Nekaj učencev je za to socialno omrežje izvedelo pred kratkim. Najdlje to spletno stran poznajo starejši učenci.

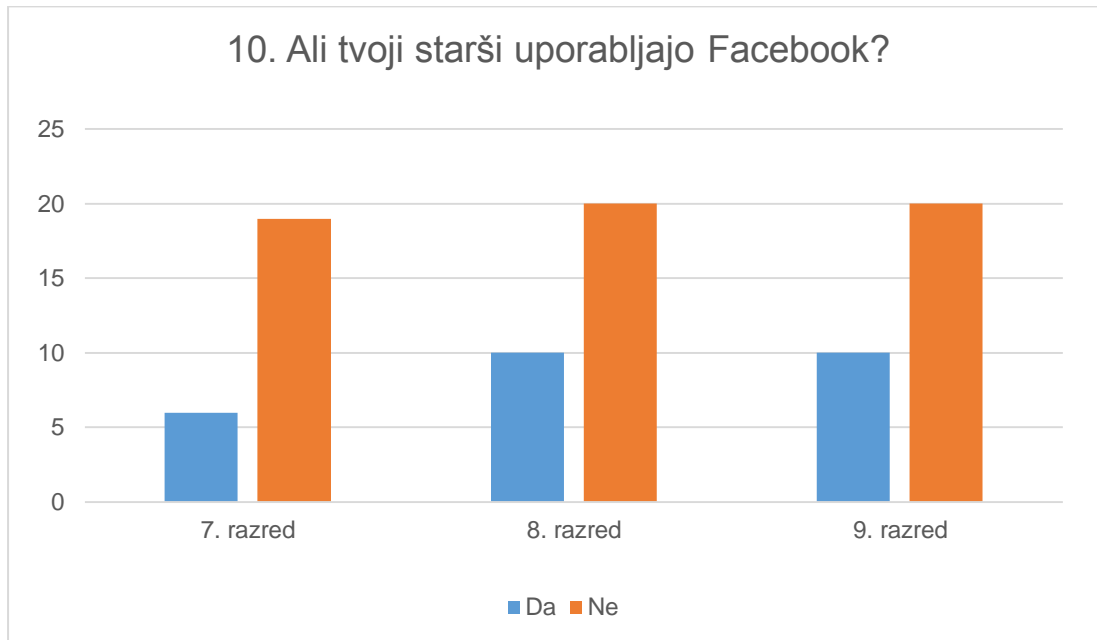
6.1.8 Ali mogoče tvoji starši uporabljajo Ask.fm?



Graf 13: Ali mogoče tvoji starši uporabljajo Ask.fm?

V nobenem razredu nismo odkrili starša, ki bi socialno omrežje Ask.fm uporabljal. Res naj bi bilo socialno omrežje namenjeno najstnikom od 13. do 25. leta, vendar bi se tukaj lahko vprašali o nadzoru staršev nad početjem njihovih otrok. Zanimiva je primerjava z odgovori na naslednje vprašanje.

6.1.9 Ali tvoji starši uporabljajo Facebook?



Graf 14: Ali tvoji starši uporabljajo Facebook?

Več staršev ne uporablja kot da zelo znano socialnega omrežja Facebook. Kljub vsemu jih dobra četrtina to omrežje uporablja. Tukaj se postavlja vprašanje, ali starši uporabljajo socialno omrežje zgolj zaradi sebe ali tudi za nadzor svojih otrok. In če tudi za slednje, zakaj potem nihče ni prijavljen na Ask.fm.

Kot zanimivost sva o tem, kaj si mislijo o Asku vprašali tudi najine starše. Starši so nama povedali, da Aska ne poznajo, le kadar ga njim omeniva midve. Ko sva jim razložili, kaj to socialno omrežje nudi, pa se jim je zdelo nesmiselno.

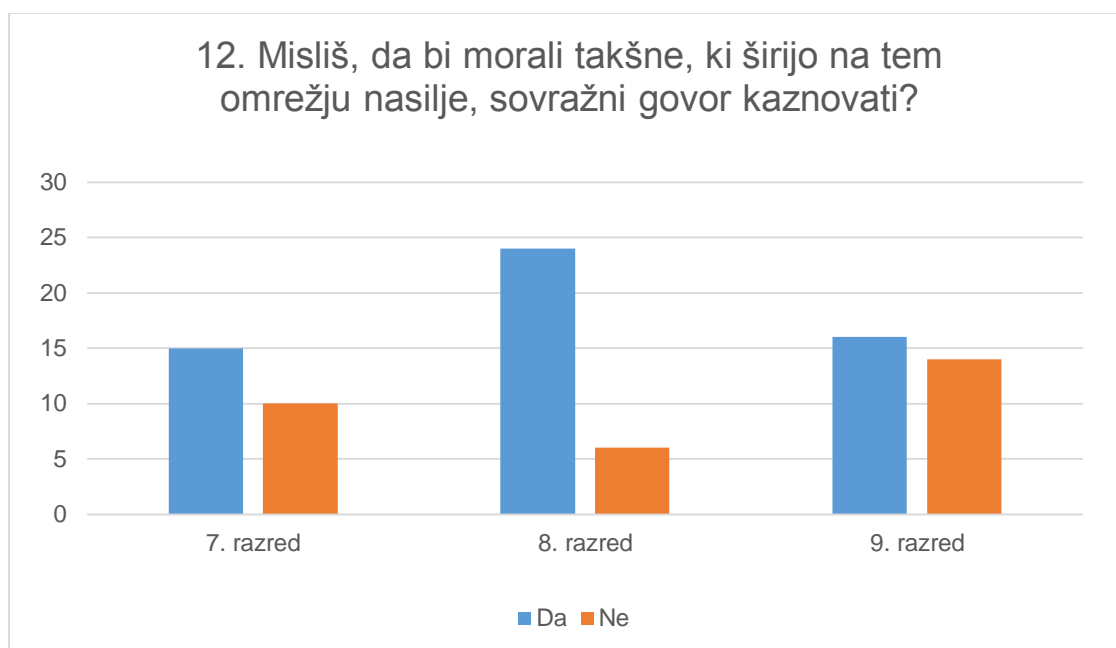
6.1.10 Se ti zdi napačno, da se na Ask.fm uporablja neknjižni jezik?



Graf 15: Se ti zdi napačno, da se na Ask.fm uporablja neknjižni jezik?

Veliki večini učencev in učenk se ne zdi napačno, da se na tem socialnem omrežju uporablja slengovski oz. neknjižni jezik. 7. in 9. razredom se (vsaj nekaterim) zdi pomembno, da se ohranja knjižni oziroma slovenski jezik.

6.1.11 Misliš, da bi morali takšne, ki širijo na tem omrežju nasilje, sovražni govor kaznovati?



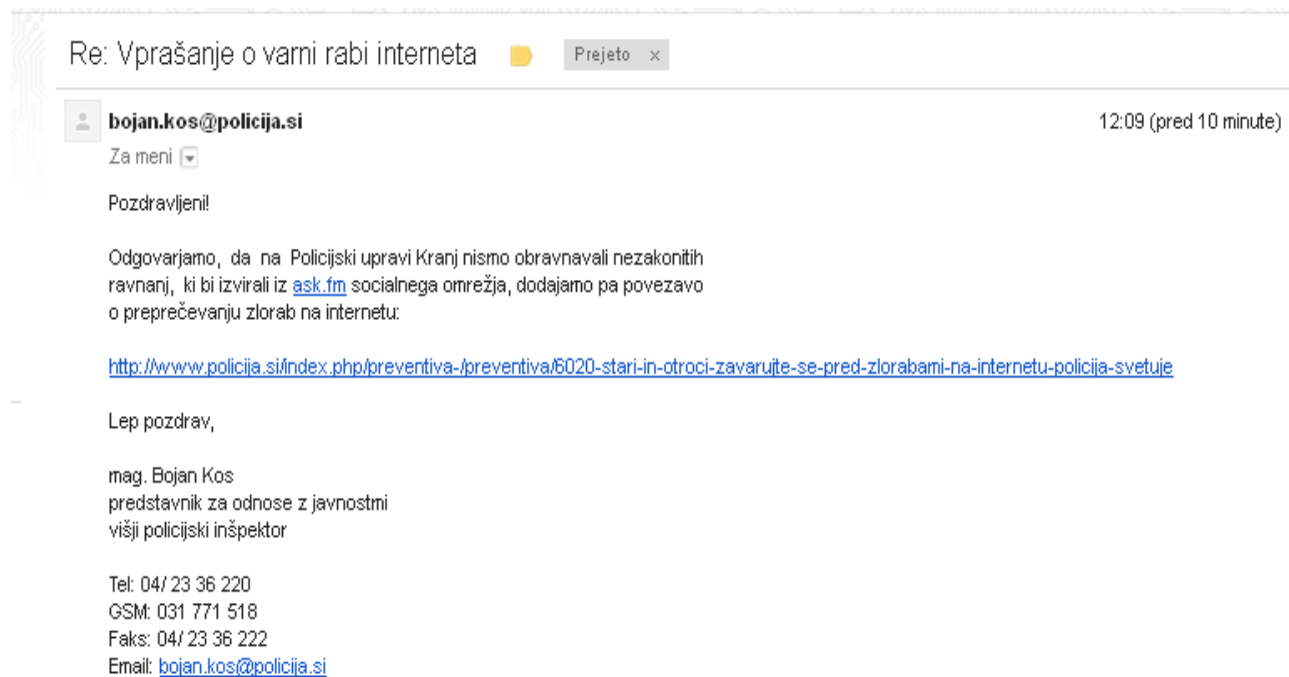
Graf 16: Misliš, da bi morali takšne, ki širijo na tem omrežju nasilje, sovražni govor kaznovati?

Nekateri od učencev se sploh ne ozirajo na "grobo" pisanje ljudi, medtem ko se to drugim zdi zelo pomembno in bi jih zaradi tega radi kaznovali.

6.2 Pristojni za nadzor

6.2.1 Policijska enota

O kršenju oz. prijavi spletnega nasilja na Ask.fm v naši pokrajinski enoti sva povprašali tudi mag. Bojana Kosa, višjega policijskega inšpektorja, ki nama je povedal, da ni bilo v zvezi s tem še nobene prijave, hkrati pa dodal spletno mesto slovenske policije, na katerem dobimo več podatkov o ravnanju v primeru spletnega nasilja.



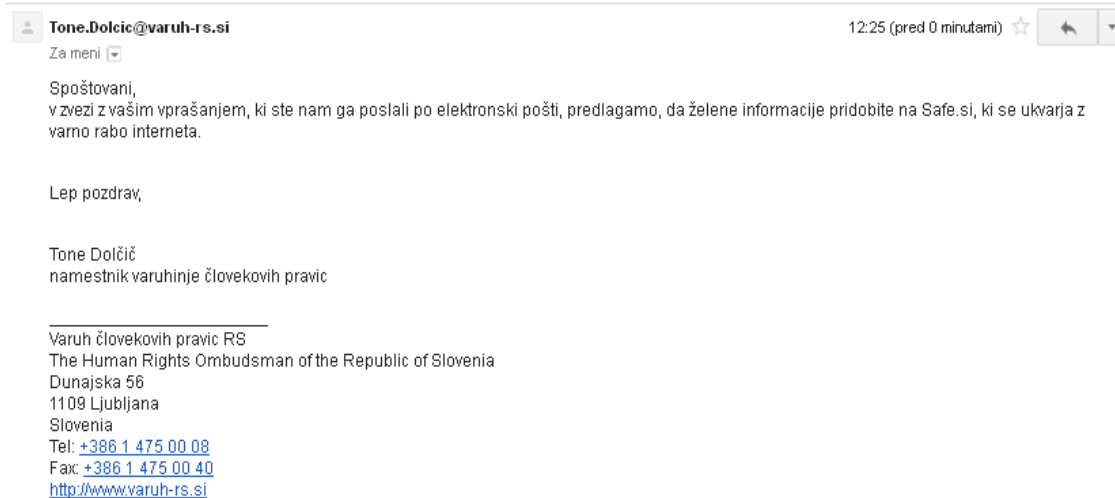
Fotografija 4: E-mail policiji



Fotografija 5: Spletna stran policije, o varni rabi interneta

6.2.2 Varuh človekovih pravic

O morebitni spornosti pogojev, ki jih posamezniki ob vpisu morajo sprejeti, smo povprašali tudi varuha človekovih pravic. Ta nam je hitro odgovoril, a nas je usmeril na spletno stran safe.si.



Fotografija 6: E-mail varuhu človekovih pravic

6.2.3 Safe.si

Pisali sva tudi urednici te spletne strani, ki nama je prijazno takoj odgovorila. Za razliko od predstavnika policije, je gospa Ajda Petek navedla, da so jih s strani šol opozorili na neprimerne vsebine na Ask.fm. To si lahko razlagamo tudi tako, da je stran safe.si vredna zaupanja, so ažurni (odgovorili so v nekaj urah).




Fotografija 7: E-mail spletni strani Safe.si

Ker tudi njej del pravic/dolžnosti iz pogojev uporabe ni bil razumljiv oz. nesmiseln, nama je predlagala, da o tem povprašava pravnik, kar sva tudi storili. Povzetek pogovora sva navedli na začetku raziskovalnega dela.

6.2.4 Informacijska pooblaščenka

V zvezi s prijavi sva povprašali tudi na urad informacijske pooblaščenke. Menili sva namreč, da je tudi v njihovi pristojnosti zloraba osebnih podatkov (npr. lažni profili).

Državna nadzornica za varstvo osebnih podatkov je odgovorila, da prav tako kot na policiji še niso prejeli nobene prijave v zvezi z Ask.fm. Sicer pa tudi ne bi bili pravi naslov za prijavo – izjemoma v primeru, da gre za zlorabo osebnih podatkov, ki bi bili pridobljeni iz posebnih zbirk/baz osebnih podatkov. Je pa gospa Eva Kalan priložila tudi dokument o spletnem nadlegovanju, ki so ga izdali na uradu informacijske pooblaščenke.

 **Eva.Kalan@ip-rs.si** 08:47 (pred 1 uro) ☆

Za meni ▾


Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec ni prejel še nobene prijave v zvezi s spletnim nadlegovanjem na spletnem družabnem omrežju ask.fm. Bi pa želela opozoriti, da Pooblaščenec glede take prijave niti ne bi bil pristojen uradno postopati, saj gre pri tem za zadevo, ki ne sodi v pristojnost Pooblaščenca. Pooblaščenec v primerih zlorab na spletnih družabnih omrežjih (razen če gre za spletno omrežje, ki je registrirano v Sloveniji) nima zakonitih pristojnosti ukrepati, saj v teh primerih ne gre za zlorabo osebnih podatkov, ki bi bili varovani z določili Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) in katerih varstvo bi bilo v pristojnosti Pooblaščenca. Do kršitve ZVOP-1 in pristojnosti Pooblaščenca bi prišlo le, če bi šlo za nezakonito obdelavo osebnih podatkov, ki so del zbirk osebnih podatkov, torej, če bi bili na spletnem omrežju brez privolitve objavljeni osebni podatki posameznika, ki so bili pridobljeni iz neke zbirke osebnih podatkov (npr. razne evidence, baze).

Glede spletnega nadlegovanja smo pri Pooblaščenca izdali posebne smernice, ki so dostopne tu: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/smernice/Smernice-glede-varstva-pred-spletnim-nadlegovanjem.pdf. V smernicah smo želeli pojasniti pojav spletnega nadlegovanja med otroki in mladostniki, opozoriti na nevarnosti zlorab osebnih podatkov ter podati koristne nasvete staršem in učiteljem, kako preventivno ravnati v izogib spletnemu nadlegovanju in kakšni so možni ukrepi, če se to zgodi.

Lep pozdrav,

Eva Kalan
državna nadzornica za varstvo osebnih podatkov
(State Supervisor for Personal Data Protection)

 **Informacijski pooblaščenec Republike Slovenije**
(Information Commissioner of the Republic of Slovenia)
Zaloška 59
SI-1000 Ljubljana
[+386 \(0\)1 230 9 730](tel:+386012309730)

OPOZORILO: Sporočilo lahko vsebuje informacije zaupne narave, ki so namenjene samo naslovniku. Če ste sporočilo prejeli pomotoma zaradi napake v naslovu ali pri prenosu sporočila, prosimo, da nas o tem obvestite s povratno pošto. V tem primeru vsebine prejetega sporočila ne smete širiti, kopirati, tiskati, razkriti, oziroma uporabiti na kakršenkoli način.

DISCLAIMER: This email is for the intended recipient only. It contains proprietary information some or all of which may be legally privileged. If you received this email by mistake, please notify us by replying to this email. You must not use, copy, print, disclose, distribute the content of this email.

Fotografija 8. E-mail informacijski pooblaščenki

Nama je pa pravnica razložila, da na socialnih omrežjih ne gre za lažne profile, temveč fiktivne:

Glede ustvarjenega lažnega profila, naj vaju najprej podučim, da to ni lažni profil, v smislu, da sta se zlagali in bosta zato kaznovani, ampak se reče, da ustvariš fiktivni profil, namišljeni podatki, ki nikomur ne škodijo in se jih uporabi zgolj v raziskovalne ali statistične namene. (Pogovor s Tino Kokelj Kopač, 9. 3. 2014)

6.2.5 Ask.fm

Pisali sva tudi t.i. 'podpori', kontaktu Ask.fm. Odgovora z njihove strani žal nisva dobili.



Fotografija 9: E-mail socialnemu omrežju Ask.fm

Iz vsega navedenega sklepava, da je podpora v zvezi z aktivnostjo na socialnim omrežjem Ask.fm mogoče pričakovati od vseh višjih organov, od podpore samega socialnega omrežja, kar bi v prvi vrsti pričakovali, pa ne.

Gospa Tina je ob koncu pogovora dodala:

Socialna omrežja oziroma njihovi ustanovitelji, so morali to zakonodajno področje zelo dobra naštudirati, kaj lahko v aplikacije ponudijo oziroma do katere meje lahko prodirajo v zasebnost ljudi, da jih ne bi kdo potem preganjal po sodiščih, saj tudi sami poznata pasti drobnega tiska, ko podpišeš nekaj, kar bi še z lupo težko prebral. (Pogovor s Tino Kokelj Kopač, 9. 3. 2014)

Ob tem se torej bolj kot ne zdi iskanje pravice proti socialnim omrežjem sififovo delo oz. se moramo posledic že pred registracijo in prijavo že prej dobro zavedati.

Hipoteza o odzivnosti posameznih organov, ki izvajajo nadzor pa je ovržena.

6.3 Intervju

6.3.1 Intervju z uporabnico z slabo izkušnjo

Intervjuvali sva uporabnico Aska, ki jo pozna veliko mladih – je namreč ena od najbolj aktivnih uporabnic tega profila, saj dobi zelo veliko vprašanj. Ostati je hotela anonimna, zato njenega imena ne bova razkrili, ampak jo bova v intervjuju označili z črko X.

Maja, Agnes: *Koliko časa že uporabljaš Ask.fm?*

X: *Od aprila 2013.*

Maja, Agnes: *Zakaj si si ustvarila profil na tej spletni strani?*

X: *Iz dolgčasa.*

Maja, Agnes: *Ali prejmeš veliko vprašanj?*

X: *Ja, kar veliko.*

Maja, Agnes: *Si med vprašanji dobila veliko sovražnih vprašanj?*

X: *Ja.*

Maja, Agnes: *Kaj si storila ob prejemu sovražnega oz. neprimernega vprašanja?*

X: *Zbrisala vprašanje ter blokirala pošiljatelja*

Maja, Agnes: *Kje si izvedela za to socialno omrežje?*

X: *Na Facebook-u.*

Maja, Agnes: *Ali se ti je mnenje o tej strani kaj spremenilo (kaj si mislila na začetku in kaj zdaj)?*

X: *Ja, ni vse tako neškodljivo, kot se je zdelo na začetku. Ljudje zanje bit izjemno kruti in nekulturni, seveda pa se najde tudi ogromno prijaznih in razumevajočih ljudi.*

Maja, Agnes: *Ali meniš, da na Aasku najdemo preveč žaljive vsebine?*

X: *Ja!*

Maja, Agnes: *Kaj si misliš o pošiljanju anonimnih sovražnih vprašanj in groženj?*

X: *Grozno, neolikano, slabo vzgojeno, razpuščeno in ogabno.*

Maja, Agnes: *Se ti zdi, da najstniki objavljajo preveč svojih podatkov?*

X: *Ja, ogromno najstnikov ne pozna meje med zasebnostjo in javnostjo*

Maja, Agnes: *Kaj si misliš o strani Ask.fm na splošno?*

X: *Luštna za preganjanje dolgčasa.*

Iz intervjuja je razvidno, da Ask.fm le ni tako dober zoper dolgčas, ampak je včasih pravo zlo. Večina najstnikov za to socialno omrežje (vidno iz ankete in intervjuja) izve preko Facebooka. Profil si veliko najstnikov izdelava zgolj iz dolgčasa in zaradi tega, da bi bili tudi oni del socialnega omrežja, saj je dandanes priljubljeno imeti čim več profilov na različnih socialnih omrežjih. Ask je na prvi pogled najstnikom prijazno socialno omrežje, a kasneje se iz mnogih ust izve, da to le ni tako nedolžna stran. Ask.fm je lahko veliko zlo, saj je na njem razširjena anonimnost, ki nas še bolj prizadene. Najstniki smo namreč v tem času v puberteti, v obdobju, ko smo zelo občutljivi tudi na mogoče ne tako zlonamerna vprašanja.

6.3.2 Intervju z računalničarjem

Glede izsledljivosti nekoga, ki nam na socialnem omrežju Ask.fm škoduje in želi pravico vzeti v svoje roke oz. na lastno roko odkriti anonimnega uporabnika sva povprašali računalničarja Urha Likarja.

Maja, Agnes: *Zanima naju, ali lahko izsledim nekoga, ki je na moj ask profil pisal neprimerno vsebino?*

Urh: *Če prijaviš policiji in imajo čas za to, potem lahko. Neko legalno orodje, da bi to doma lahko delal, ne obstaja. Se pa da po ilegalni poti.*

Maja, Agnes: *Kako, po kakšni ilegalni poti?*

Urh: Vsak računalnik se na spletu identificira z IP naslovom. Ko napišeš sporočilo, Askov strežnik ta naslov zabeleži in ga hrani. Če torej vdreš v njihov strežnik, lahko dostopaš do vseh podatkov morda tudi IP naslovov. Potem na spletu obstajajo aplikacije, ki locirajo te naslove, vendar niso točne - mojega trenutnega najde v Mengšu. Tako da je treba imet še dostop do podatkov ISP na tem področju, pa lahko ugotoviš točen naslov (ulico, hišno številko).

Maja, Agnes: *Ali je kakšna možnost, da bi na asku dali ta IP naslov določenemu uporabniku, npr. meni? Kaj pa v primeru javno dostopnih računalnikov?*

Urh: Sem precej prepričan, da pri Asku tega ne smejo početi, in bi svetoval, da se obrneš na policijo. Če je računalnik javen, potem rabiš še podatek, kdo ga je v tistem času uporabljal.

Maja, Agnes: *Če se postavimo v vlogo nekoga, ki izvaja spletno nasilništvo, ali je kakšna možnost, da* *me*
dobijo? Ali veste za kakšen primer?

Urh: *Prej ali slej te bodo dobili. Sicer so taki ljudje po navadi previdni in ne uporabljajo domačih računalnikov, ampak se da. Nekaj časa nazaj je bilo popularno pošiljati e-poštna sporočila z alias naslovov, torej kot, da ti pošlješ mail z naslova ravnatelja. Na primorski univerzi je en študent poslal mail sošolki z dekanovega naslova, da mora vse izpite še enkrat delati. So ga dobili v nekaj dneh.*

Maja, Agnes: *Kako so ga dobili, če je ilegalno? Ali ga potem lahko odkrijejo ali ne? Ali ga odkrivajo posamezniki sami ali s pomočjo policije?*

Urh: *Dobila ga je policija. Če ti vdreš nekemu na strežnik in prideš do teh podatkov, je to hujša kršitev kot to, da pošiljaš sporočila z alias naslovov.*

Maja, Agnes: *Če pa mi nekdo napiše, da se grdo oblačim ali da bom imela slab dan se verjetno s tem ne bodo ukvarjali?*

Urh: *Najbrž res ne, razen če se ponavlja.*

Maja, Agnes: *Ali je možnost, da nam policija ne more pomagati? Na koga naj se obrnemo?*

Kaj pa če nekdo stalno piše, da sem mu všeč? Kako to ugotoviš ilegalno?

Urh: *To se da narediti, tako da je bolj vprašanje časa. Če iz kakršnih koli razlogov nočejo, in je edina pot ilegalna, je treba poiskati nekoga, ki to zna. Potrebno je ogromno vedeti o kodiranjih in komunikacijskih protokolih, tako da je tudi cena temu primerna. Ampak to so že resne stvari.*

(Pogovor z Urhom Likarjem, 7. 3. 2014)

Ugotovili sva, da tudi odkrivanje na lastno pest za takšne, ki imajo toliko znanja kot midve ali tudi povprečno, ni mogoče.

6.4 Besedilna analiza

Besedilna analiza je nanese, da je slovenski knjižni jezik na spletni strani zelo malo uporabljan. Skoraj ne najdemo več profila s knjižno slovenščino. Večina uporabnikov uporablja slengovski jezik z okrajšavami in angleškimi besedami. Tudi ločil, kot so vejice in pike, ni prav veliko, prav tako ni velikih začetnic na začetkih povedi. Večino vprašanj je napisanih v pogovornem jeziku uporabnika. Zato se uporabnika iz Maribora in Kopra malce težje razumeta, saj uporabljata čisto druge besede. Mogoče jih rešuje uporaba (mednarodnih) slengovskih okrajšav, npr. rtm, wtf, omg, fsm, sql, lol, ... Najboljši primer prikazuje uporabo pogovornega jezika je kako uporabniki pišejo vprašanje "Kako si?". Namreč opazili sva veliko različic tega vprašanja:

- Kk si
- Kok si
- Kak si
- Kuko si
- Kko si

Le redki posamezniki napišejo "Kako si?" ampak večina uporablja pogovorni jezik, kar ni dobro za slovenski jezik saj tako izgublja svoje vrednote. Če kdo napiše vprašanje v knjižnem jeziku, kaj kmalu dobi kritike na ta račun, saj med mladimi ni najbolj priljubljen.

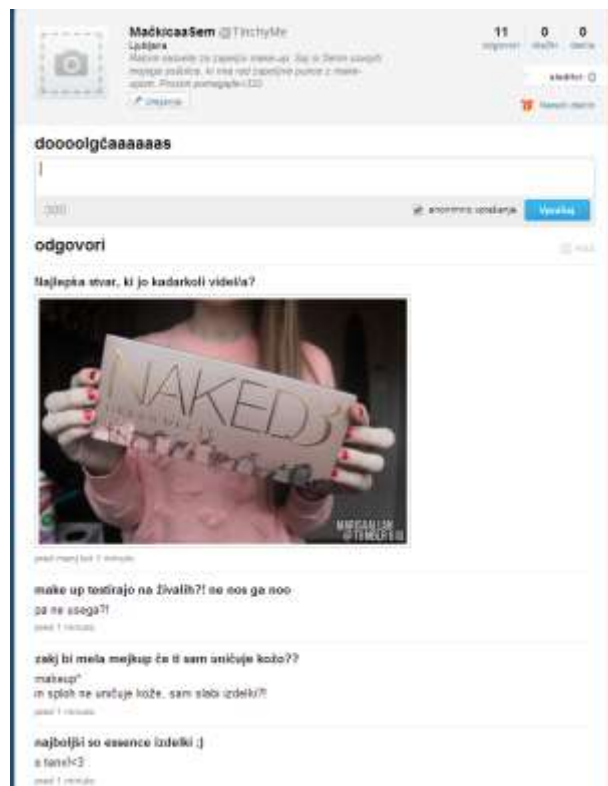
6.5 Odziv na lažen profil

Čeprav se zavedava protizakoničnosti, kar nama je potrdila tudi pravnica, ki sva ji zastavila nekaj vprašanj, sva za namen te naloge ustvarili sva dva lažna profila in nekaj časa spremljali profila.

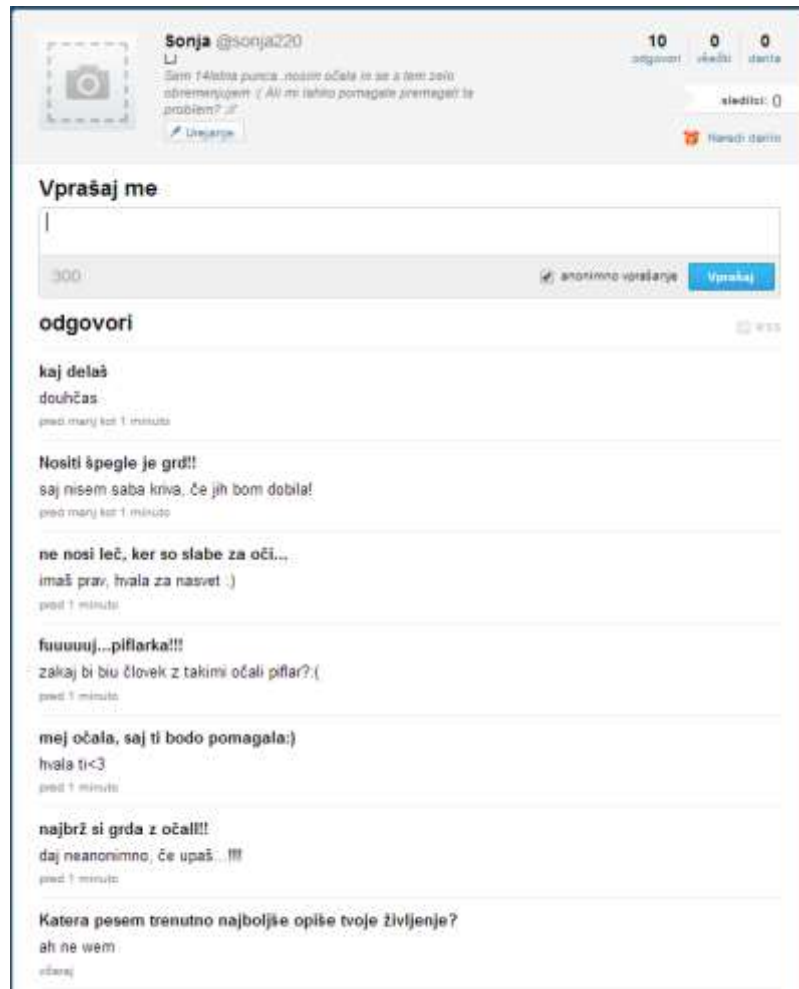
Profil sva takoj po zaključku raziskave deaktivirali. Bil je kar dober odziv. Nekateri so pisali sovražne stvari, tako imenovane "hate vprašanja", nekateri pa so vljudno predlagali in pisali normalna vprašanja. Ustvarili sva profila:

TinchyMe: najstnica, ki si je profil na strani ask.fm naredila zaradi dolgčasa, zanimajo pa jo ličila, saj želi biti bolj zapeljiva pri fantih zato prosi za nasvete o ličilih

Sonja220: punca, ki rabi pomoč, saj bo dobila očala in ne ve, ali jih naj nosi ali ne, zato prosi za pomoč



Fotografija 10: Lažen profil - TinchyMe



Fotografija 11: Lažen profil – Sonja220

Pri profilu TincyMe je bilo manj sovražnega govora kot pa pri profilu Sonja220. Na obeh profilih pa je bilo približno enako prijaznih vprašanj. Pokazalo se je, da so uporabniki Aska zelo različni. Nekateri pišejo pogovorni jezik, le uporabnikov pa se še vedno drži knjižne slovenščine. Večina uporabnikov ne piše žaljive vsebine, se pa najdejo tudi posamezniki, ki pišejo anonimna žaljiva in neprimerna vprašanja. Večino žaljivih vprašanj je anonimnih, saj s tem, tisti, ki postavi vprašanje, zakrije, kdo je, in brez problema piše žaljiva vprašanja brez, da bi kdor koli vedel, kdo je. To je eden problemov Aska, saj si anonimneži dovolijo preveč.

7 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Ugotovili sva, da za Ask.fm ve veliko najstnikov, kar nekaj pa ga tudi uporablja. Nekateri le vejo za to socialno omrežje in se s tem ne obremenjujejo. Večina jih meni, da najdemo na Asku preveč neprimerne vsebine, kot so sovražna vprašanja in žaljitve.

Za Ask.fm je večina učencev izvedela na socialnem omrežju Facebook, nekaj pa tudi prek prijateljev ter medijev. Poznan je okoli enega leta, nekateri pa ga poznajo krajši čas.

Ugotovili sva, da učenci toliko ne zaupajo staršem, saj večina staršev ne ve, da imajo njihovi otroci Ask.fm. Med starši učencev 7. do 9. razreda nisva našli nobenega starša, ki bi uporabljal Ask.fm odkrili pa sva nekaj staršev, ki uporabljajo socialno omrežje Facebook.

Na Asku je razvidno, da se knjižni jezik povečini ne uporablja. Uporablja se večinoma pogovorni oziroma slengovski jezik.

Uporabniki Aska uporabljajo Ask.fm večkrat na dan ali enkrat na dan. Večina jih ima svoj profil ali profil s prijateljico, profila z večimi prijatelji skoraj da ne najdemo. Uporabniki na Asku dobivajo večinoma ista vprašanja, kot so: kako si, kaj delaš in podobno. Učenci v največji meri uporabljajo Ask.fm na računalniku ali aplikaciji na pametnem telefonu.

Na najino presenečenje so se organi nadzora zelo hitro odzvali, kar je spodbudno, in se zdi, da bi se nanje v primeru težav lahko obrnili. Do sedaj ni bilo nobene prijave glede Ask.fm na policijo oz. informacijsko pooblaščenko, s strani Safe.si so potrdili opozorila osnovnih šol na neprimerne vsebine. Gospa s te strani je potrdila najine domneve o problematičnosti in sporni anonimnosti, ki jo omogoča to socialno omrežje. Sicer pa so pogoji uporabe, s katerimi se morajo uporabniki strinjati, napisani protipravno, kar nama so potrdili na strani Safe.si kot tudi najina 'brezplačna pravna pomoč'.

Hipoteze:

1. Spletna stran je popularna med mladimi

POTRJENA – ugotovili sva, da spletno stran uporablja večino mladih

2. Starši mladine ne uporabljajo Aska

POTRJENA – našli nisva nobenega starša, ki bi uporabljal Ask.fm

3. Najstniki zasledijo veliko neprimerne vsebine

POTRJENA – večina najstnikov opaža neprimerno vsebino na Asku

4. V primeru sporne vsebine, nadlegovanja, je storilca s pomočjo računalniškega znanja lahko odkriti, izslediti.

OVRŽENA – preko intervjuja z usposobljenim računalničarjem sva izvedeli, da povprečna oseba tega znanja nima, morda to uspe računalniškim strokovnjakom, a na nelegalen način.

5. Do organov nadzora je najstniku težko priti.

OVRŽENA – v treh dneh sva dobili odgovore tako s strani policije, varuha človekovih pravic, informacijske pooblaščenke kot strani safe.si.

Kljub temu da pri nas ni bilo zaznanih še nobenih večjih kršitev na strani Ask.fm, nama o (ne)varnosti in previdnosti priča črna kronika na spletni strani 24ur.com o dveh samomorih, ki naj bi bila tudi posledica sovražnih/spornih vprašanj na tem socilanem omrežju in nemožnost izsleditve storilca/avtorja takega govora. Pomoč organov pregona je lahko namreč že prepozna, ko nekdo s svovražnimi besedami na nekoga usodno vpliva. Poleg tega pa se strinjava, da je za zaupanje še vedno najboljše osebo poznati. Ime in priimek osebo določata in tudi pregovor *Povej mi, s kom se družiš, in povem ti, kdo si*, na primeru omrežja Ask.fm ne zdrži. Facebook in druga družabna omrežja so tukaj korak naprej (ali nazaj?!).

8 VIRI IN LITERATURA

DOLČIČ, T. E.sporočilo. Marec 2014.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Spletno_socialno_omre%C5%BEje, 25. 11. 2013

<http://ask.fm/about/safety/about-company> 10. 12. 2013

<http://www.24ur.com/novice/svet/14-letnica-v-smrt-zaradi-vprasanja-na-spletu-a-ne-vidis-ka-ko-grda-in-debela-si.html>

<http://www.24ur.com/novice/slovenija/ma-si-prf-dajmo-pretepst-ce-tako-se-na-spletu-vedejo-in-zalijo-mladi-slovenci.html>

KALAN, E. E-sporočilo. Marec 2014.

KOKELJ KOPAČ, T. Ustno sporočilo. Marec 2014.

KOPAČ, T. (2012): Če nisi na spletu, ne obstajaš. Raziskovalna naloga. Žiri: Osnovna šola Žiri.

KOS, D. E-sporočilo. Marec 2014.

LIKAR, U. Ustno sporočilo. Marec 2014.

PETEK, A. E-sporočilo. Marec 2014.

9 PRILOGE

Anketa o spletni strani Ask.fm

Sva učenci 7. razreda in delava raziskovalno nalogo o socialnih omrežjih in o spletni strani Ask.fm. Raziskovalno nalogo delava pod vodstvom učiteljice Petre Novak. Ker bi radi izvedeli vaše mnenje o tej temi sva sestavili anketo.

Spol: M) Ž)

Razred: 7) 8) 9)

1. **Veš kaj je to Ask.fm?**

- a) Ja
- b) Ne
- c) Slišal sem že

2. **Ali uporabljaš ask.fm?**

- a) Ja
- b) Ne

3. **Če si odgovoril z ja, odgovori še na nekaj vprašanj.**

- Koliko krat na dan uporabljaš ask.fm?
 - a) Enkrat na dan
 - b) Večkrat na dan
 - c) Nekaj krat na teden
- Ali imaš profil svoj ali s prijateljem/ico?
 - a) Sam
 - b) S prijateljem/ico

- c) Z več prijatelji
 - Ali si prejel/a že veliko vprašanj?
 - a) Ne veliko
 - b) Ja, dobil/a sem jih zelo veliko
 - c) Ja, vsak dan dobim kakšnega
 - Ali ask.fm vpliva na tvojo samozavest?
 - a) Ja
 - b) Ne
 - c) Mogoče malce
 - Kakšno vprašanje največkrat dobiš na ask.fm?

 - Kje največkrat uporabljaš stran ask.fm?
 - a) Stran na telefonu
 - b) Aplikacijo na telefonu
 - c) Spletno stran na računalniku
 - Ali velikokrat zaslediš, da na asku pišejo neprimerno vsebino?
 - a) Ja
 - b) Ne
 - c) Ne zanima me
 - Kaj starši menijo o tem, da uporabljaš Ask.fm?
 - a) Zdi se jim v redu
 - b) Ni jim všeč
 - c) Ne vejo, da ga uporabljam
4. **Ali misliš, da na asku objavljajo preveč žaljivih vprašanj?**
 - a) Ja
 - b) Ne
 - c) Ne zanima me
5. **Kaj si misliš o asku?**
 - a) Ni mi všeč

- b) Je zelo zabaven
 - c) Ne zanima me
6. **Kje si izvedel za ask.fm?**
- a) Povedal mi je prijatelj
 - b) Videl sem v medijih
 - c) Z njim sem se srečal na Facebook-u
7. **Koliko časa že poznaš ask.fm?**
- a) Nekaj mesecev
 - b) Približno eno leto
 - c) Nekaj tednov
8. **Ali mogoče tvoji starši uporabljajo Ask.fm?**
- a) Da
 - b) Ne
9. **Ali tvoji starši uporabljajo Facebook?**
- a) Da
 - b) Ne
10. **Se ti zdi napačno, da se na Ask.fm uporablja neknjižni/pogovorni/slengovski jezik?**
- a) Da
 - b) Ne
11. **Misliš, da bi morali takšne, ki spodbujajo/širijo na tem omrežju nasilje, sovražni govor kaznovati?**
- a) Da
 - b) Ne

Hvala za vaš čas in odgovore.